

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NED. INDONESISCH LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Luit.-Generaal v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Luit.-Kolonel v. d. Gen. Staf, Secr.
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
A. T. J. BOESTER, Hoofd Krijgsgeschiedkundige Sectie van
de Gen. Staf van het K.N.I.L.

118de JAAR

Nr. 8

Aug. 1949

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. 11.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Redactioneel gedeelte

In Memoriam Generaal S. H. Spoor	424
In Memoriam Generaal-Majoor S. C. de Ruyter van Steveninck .	427
De manoeuvres van de Amerikaanse troepen in Europa door A. T. C. Opsomer, Generaal-Majoor der Artillerie	428
Meningen van Anderen. De luchtverdediging van Nederland . .	436
Militaire politie in Nederland, door W. Kist, Kolonel der Kon. Marechaussee	440
Namen van kazernes	444
Beroepskeuze bij demobilisatie, door Dr E. S. van der Vleugel . .	445
Boekbespreking	453
De huidige opvattingen omtrent gebruik en organisatie van de Amerikaanse veldartillerie, door T. de Winter, Majoor der Artillerie K.N.I.L.	454
Het Noord-Atlantisch verdrag, door Mr H. A. Wassenbergh, Res. Tweede Luitenant voor A.D.	467

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NED. INDONESISCH LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Luit.-Generaal v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Luit.-Kolonel v. d. Gen. Staf, Secr.
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
A. T. J. BOESTER, Hoofd Krijgsgeschiedkundige Sectie van
de Gen. Staf van het K.N.I.L.

118de JAAR

Nr. 8

Aug. 1949

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. 11.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Redactioneel gedeelte

In Memoriam Generaal S. H. Spoor	424
In Memoriam Generaal-Majoor S. C. de Ruyter van Steveninck .	427
De manoeuvres van de Amerikaanse troepen in Europa door A. T. C. Opsomer, Generaal-Majoor der Artillerie	428
Meningen van Anderen. De luchtverdediging van Nederland . .	436
Militaire politie in Nederland, door W. Kist, Kolonel der Kon. Marechaussee	440
Namen van kazernes	444
Beroepskeuze bij demobilisatie, door Dr E. S. van der Vleugel . .	445
Boekbespreking	453
De huidige opvattingen omtrent gebruik en organisatie van de Amerikaanse veldartillerie, door T. de Winter, Majoor der Artillerie K.N.I.L.	454
Het Noord-Atlantisch verdrag, door Mr H. A. Wassenbergh, Res. Tweede Luitenant voor A.D.	467

IN MEMORIAM GENERAAL S. H. SPOOR

COMMANDANT VAN HET LEGER IN INDONESIË

Op Woensdag 25 Mei 1949 overleed te Batavia op ruim 47-jarige leeftijd Generaal S. H. Spoor, Commandant van het leger in Indonesië.

Een groot soldaat, een eminente leider is plotseling uit ons midden weggerukt. Diep verslagen hebben wij aan zijn groeve gestaan, waar hij temidden van zijn mannen een laatste rustplaats heeft gevonden.

Velen, zowel hier te lande als in Nederland, hebben zijn voortreffelijke, zijn zeer bijzondere talenten en eigenschappen geschetst. Wij, zijn naaste medewerkers, die dagelijks met hem in aanraking kwamen, wij kunnen dit beamen. Van hem ging bezieling uit en vertrouwen. Niets was hem ooit te veel, steeds had hij een open oor voor de moeilijkheden van anderen, was hij bereid te helpen, stond hij voor zijn mannen op de bres.

Zijn verscheiden heeft niet alleen een schok teweeg gebracht om het plotselinge karakter ervan, maar ook, omdat in hem van ons heenging een leider van groot formaat, een commandant, wiens betekenis voor de voltooiing van de taak van de Nederlandse troepen in Indonesië nauwelijks kan worden overschat, een commandant bovendien, wiens beminnelijkheid spreekwoordelijk was onder zijn mannen.

Helaas, hij is te vroeg van ons heengegaan. Hij heeft zijn levenstaak waaraan hij dag en nacht arbeidde niet ten einde mogen brengen. Midden in een periode, waarin het leger in Indonesië nog voor één der moeilijkste gedeelten van zijn taak staat, is hij van die levenstaak weggerukt. Toch zullen zij n geest en zij n werk hun stempel blijven drukken op de verichtingen van het leger.

Het heeft H.M. de Koningin behaagd, hem te bevorderen tot de hoogste rang welke onze landmacht kent en hem posthuum te benoemen tot Commandeur in de Militaire Willemsorde. Wij hebben ons te buigen voor het feit, dat de Voorzienigheid Generaal Spoor de gelegenheid heeft onthouden in die hoogste rang zijn taak te volbrengen. Het leger rouwt niet slechts om het verlies van meer dan een commandant, het

rouwt ook om het verlies van een wapenbroeder, bemind van hoog tot laag.

Vele eretekenen heeft hij tijdens zijn leven verworven, tot de hoogste militaire waardigheid werd hij verheven. Het leger moge hem echter het mooiste ereteken geven: dat het zich hem blijvend zal herinneren als een commandant van historische betekenis voor Nederland en Indonesië, die als militair en als mens was: een primus inter pares.

Generaal Spoor zij ons ten voorbeeld hoe wij het leven dienstbaar kunnen maken, daar waar nog arbeid te verrichten valt.

Hij ruste in vrede.

LEVENSLLOOP GENERAAL S. H. SPOOR

Generaal S. H. Spoor werd op 12 Januari 1902 te Amsterdam geboren. In 1923 werd hij Tweede Luitenant, in 1926 Eerste Luitenant.

In Maart 1929 werd hij toegelaten tot de Hogere Krijgsschool in Nederland en in Augustus 1934 volgde zijn aanstelling tot leraar aan de K.M.A. in de vakken strategie en tactiek.

In 1934 volgde zijn bevordering tot kapitein; in Maart 1940 werd hij geplaatst bij de Generale Staf en in October 1941 werd hij benoemd tot leraar aan de Hogere Krijgsschool te Bandoeng in oorlogsrecht en Indisch noodrecht.

Op 8 Maart 1942 vertrok kapitein Spoor met een bijzondere opdracht van de Legercommandant naar Australië, waar hij in April werd ingedeeld bij het Hoofdkwartier van Generaal McArthur. In Mei 1942 reeds werd hij eervol van deze functie ontheven en ter beschikking gesteld van de Nefis; in dezelfde maand werd hij buiten bezwaar van den Lande majoor bij de Generale Staf.

Op 10 Juli 1942 werd majoor Spoor benoemd tot waarnemend assistent-resident van de afdeling Toeval van vrij Nederlands-Indië met de standplaats Merauke en in Augustus 1942 wederom ter beschikking gesteld van de Nefis.

In Mei 1943 werd hij effectief majoor, in 1944 Luitenant-Kolonel en in 1945 tijdelijk Kolonel van de Generale Staf.

In 1946 werd hij benoemd tot Legercommandant, op 2 September 1946 bevorderd tot Luitenant-Generaal en op 23 Mei 1949 werd de Legercommandant bij Koninklijk Besluit bevorderd tot Generaal.

Generaal Spoor was commandeur in de orde van Oranje Nassau en ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en posthuum benoemde H.M. de Koningin hem op 17 Juni jl. tot Commandeur in de Militaire Willemsorde. Voorts was hij drager van het Officierskruis, van het Oorlogsherinneringskruis en van de Medal of Freedom met Bronzen Palm, alsmede van het Mobilisatie Kruis 1914—1918. Generaal Spoor was lid van de Interim Regering als Hoofd van het Departement van Oorlog.

IN MEMORIAM

GENERAAL-MAJOR A. C. DE RUYTER VAN STEVENINCK

OUDE-COMMANDANT VAN DE KON. NED. BRIGADE „PRINSES IRENE”

OVERLEDEN 25 JUNI 1949

Zoals iedere Nederlander behoort te weten, dat Eisenhower en Montgomery de Commandanten waren van de grote bevrijdingslegers in de laatste oorlog, zo behoort ook iedere Nederlander te weten, dat de Ruyter van Steveninck de Commandant was van de Nederlandse troepen, die van Engeland uit de veldtocht op het vaste land van Europa medemaakten in de 21st Army Group.

Het was voorwaar geen gemakkelijke taak voor de Ruyter, om troepen voor te bereiden en aan te voeren, troepen, die bestonden uit Nederlanders, afkomstig uit 32 verschillende landen, Nederlanders weliswaar, doch die bijeengeteld 26 talen spraken. Hij deed dit op uitnemende wijze en vooral tijdens de campagne wist hij zijn grote eigenschappen ten volle te ontplooiën. Toen bleek duidelijk, dat hij een nazaat was van onze Admiraal Michiel Adriaanszoon.

Hij was daar, waar moeilijkheden en gevaren zich voordeden en was de toestand steeds meester.

Ik herinner mij o.a., dat, toen bij Tilburg de Staf bij herhaling onder storend artillerievuur kwam te liggen en de mensen vaak zenuwachtig werden, de Ruyter kalmpjes naar zijn commandowagen stapte en zich in de achteruitkijkspiegel ging scheren, waardoor de goede stemming snel terugkeerde.

Niet zonder reden werd na de beëindiging der vijandelijkheden het Vaandel van de Brigade „Prinses Irene” door Hare Majesteit de Koningin begiftigd met het Ridderkruis 4e klasse der Militaire Willemsorde en mocht de Ruyter uit handen van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten, een dapperheidsonderscheiding, nl. de Bronzen Leeuw ontvangen; reeds eerder was hem door de Engelse koning de Distinguished Service Order verleend.

Steveninck was het middelpunt van de Brigade tijdens de oorlog en bleef dit ook daarna. Verschillende voor het personeel gunstige bepalingen zijn aan hem te danken geweest, maar steeds wist hij zichzelf daarbij uit te sluiten, voor zich zelf niets vragende. Bij de demobilisatie en later van zijn ziekbed af, trachtte hij te helpen waar hij kon.

Zijn gevoel voor humor, hetwelk zeer bijzonder was, ging gepaard met een uitgesproken gevoel voor recht. Geen wonder dat toen na de Oorlog de Minister van Oorlog hem vroeg welke functie hij in de toekomst ambieerde, hij het lidmaatschap van het Hoog Militair Gerechtshof verkoos. Na enige hoge Commando's te hebben vervuld, werd hij dan ook benoemd tot lid van genoemd Gerechtshof en bleef dit tot zijn dood.

Hij was een man met grote gaven naar hoofd en hart; in hem verliest ons Volk een man van groot formaat en ons Leger een uitnemend Commandant met oorlogservaring.

Na zijn vroegtijdig heengaan zal ons Volk hem met gevoelens van grote bewondering en bijzondere dankbaarheid blijven gedenken.

C. F. PAHUD DE MORTANGES.

DE MANOEUVRES

VAN DE AMERIKAANSE TROEPEN IN EUROPA VAN 17-26 APRIL 1949

door A. T. C. OPSOMER, *Generaal-Majoor der Artillerie.*

1. Inleiding.

Dank zij de uitnodiging van de Lt.Gen. C. R. Huebner, Commanding General U.S. Army Ground Force in Europa, werd een zevental Nederlandse officieren in de gelegenheid gesteld de voorjaarsoefeningen van de Amerikaanse troepen in Europa — Exercise „Showers” genoemd — bij te wonen.

Zij werden vergezeld door de assistent Militaire Attaché bij de Amerikaanse Ambassade te 's-Gravenhage, Lt. Col. J. F. Smoller, terwijl gedurende de oefeningen nog twee Amerikaanse officieren volledig ter beschikking stonden om alles te regelen en aan alle wensen tegemoet te komen.

Deze voorjaarsoefeningen waren de grootste tot nu toe gehouden oefeningen. Behalve 70.000 man legerstroepen namen er nog aan deel de nodige luchtstrijdkrachten en zelfs de marine, die de aanvoer te Bremerhaven verzorgde en op de Rijn patrouilleerde.

De eigenlijke oefeningen vonden in hoofdzaak plaats in de streek Hof — Regensburg — Neurenberg, nabij welke laatste stad eveneens het vooruitgeschoven hoofdkwartier van de manoeuvre-leiding was gevestigd.

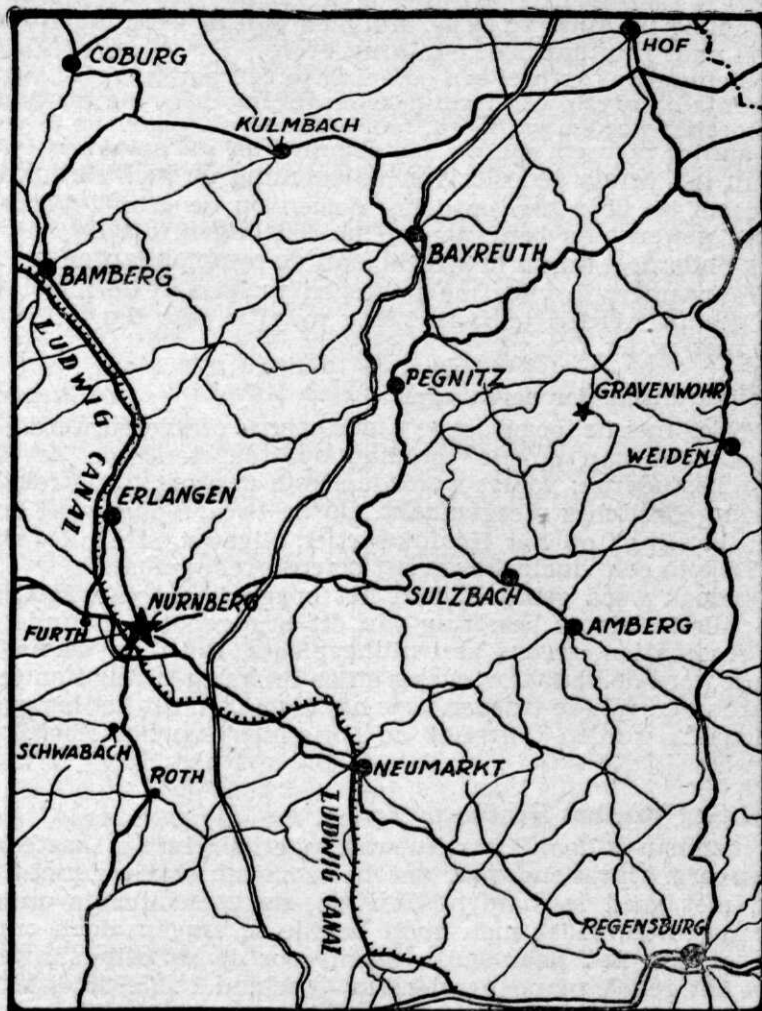
2. Doel van de oefeningen.

Wat het tactisch gedeelte betreft stonden op de voorgrond de samenwerking der verschillende wapens, in het bijzonder die tussen vechtwagens en infanterie, zowel in de verdediging als in de aanval; het regelen van de terugtocht van een vooruitgeschoven scherm naar een door eigen troepen bezette verdedigende stelling; verplaatsing en hergroepering van grote troepeneenheden en, voor wat betreft de staven, de functionering van de inlichtingendienst om de nodige gegevens te verkrijgen voor het nemen van operatieve beslissingen.

Wat betreft het administratieve gedeelte, was de bedoeling de aan- en afvoer en de verschillende daarbij betrokken diensten, te toetsen aan het oorlogsgebruik.

3. Onderstelling en algemeen verloop van de oefeningen.

Aangenomen wordt, dat sinds Januari moeilijkheden waren gerezen met een Oostelijke nabuur, „Agressor”, en dat de „Agressor”-strijdkrachten sinds 1 Maart versterkt zijn. De Amerikaanse troepen hebben opdracht zich op Dinsdag 19 April ter verdediging in te graven op een front van 95 mijl breedte langs het Ludwigkanaal en alle bruggen over dat kanaal ter vernieling voor te bereiden. Op dezelfde dag overschrijden pantserstroepen en infanterie van „Agressor” de grens en rukken op in Westelijke richting.

Een vooruitgeschoven scherm van Amerikaanse troepen (pantserwapen en infanterie) aanvankelijk opgesteld langs de spoorlijn Regensburg—Hof, voert een vertragend gevecht en op 21 April zijn alle onderdelen achter het Ludwigskanaal teruggenomen en de bruggen over dat kanaal vernield. Aannemende, dat er in de tussentijd versterking is genomen en in het bijzonder luchtoverwicht is verkregen, gaan in de namiddag van die dag dan de eerste bevelen uit voor de hergroepering der troepen als voorbereiding voor een tegenaanval. In de nacht van 23/24 April vindt de kanaalovergang plaats. Er worden bruggehoofden gevormd bij Neumarkt en Bamberg, terwijl op 24 April, in de vroege morgen, uit deze bruggehoofden wordt uitgebroken en respectievelijk over Amberg en Bayreuth opgerukt richting Grafenwohr, teneinde door een dubbele omvatting de vijand te vernietigen.

Op Zondag 24 April, te 12.00, eindigen dan de oefeningen en keren de troepen naar hun garnizoenen terug.

De oefening was vrijwel een oefening in één partij. Van „Aggressor” waren slechts aanwezig een aantal krijgsgevangenen, die ter bestemder plaatse moesten worden verhoord, teneinde hieruit gegevens te verzamelen; een aantal mensen, die als „5e colonne” of als spionnen optraden, alsmede in het eerste gedeelte van de oefening de luchstrijdkrachten, die aanvielen op door hen ontdekte doelen op de grond. Verder werd uitsluitend gewerkt op berichten en mededelingen, die de hulpleiders, die bij elk onderdeel waren ingedeeld, aan de commandanten ter plaatse gaven. Waarnemers in vliegtuigen kregen veelal van de piloot op hetgeen zij geacht werden te zien. Losse munitie was dan ook bij deze oefening niet nodig.

4. Gevolgde delen der oefeningen.

In overleg met de toegevoegde Amerikaanse officieren werd o.m. een bezoek gebracht aan enkele commandoposten, teneinde de werking hiervan te bestuderen; voorts werd de eerste dag het terugtrekken van het scherm gedeeltelijk meegemaakt. Op de tweede dag werd des morgens een „briefing” op het Hoofdkwartier bijgewoond en des middags met een Dakota een vlucht boven het oefenterrein gemaakt.

Een bezoek werd gebracht aan het bruggehoofd van Erlangen en aan de artillerie, die de bezetting van dit bruggehoofd steunde; voorts aan het eindstation, tevens aanvullingsplaats, Roth. In de nacht van 23/24 April werd de kanaalovergang en de brugslag gevolgd en tenslotte het opmarcheren van de troepen voor het uitbreken uit het bruggehoofd.

Meermalen werden 's avonds de „briefings” op het Hoofdkwartier bijgewoond.

5. Inrichting van het Hoofdkwartier.

Het manoeuvre-hoofdkwartier was ingericht in het kasteel Stein, bij Neurenberg. Opvallend was, dat het zo ruim was ingericht en dat duidelijk, met goed leesbare opschriften, de verschillende onderdelen waren aangegeven, zodat men nooit hoefde te vragen, doch onmiddellijk de weg wist. Een paar flinke zalen voor de „briefings”, waar een kaart van het gehele manoeuvre-terrein — schaal 1 : 25.000 — langs een wand was bevestigd, maakten de besprekingen gemakkelijk.

6. „Briefings”.

De „briefings” werden dagelijks te 10.00 u. en te 20.00 u. gehouden. De leider hield een korte inleiding, waarna van elk der sectiën een officier een overzicht gaf van de stand van zaken en van de bijzonderheden, gemaakte fouten of moeilijkheden. Het geheel geschiedde op een opgewekte, vrije en dikwijls geestige wijze.

7. Inlichtingen- en veiligheidsdienst.

In het bijzonder werd aandacht besteed aan de werkzaamheden van Sectie 2 (Inlichtingendienst). Op alle mogelijke wijzen kwamen berichten binnen: door middel van hulpleiders, van vliegtuigen, van krijgsgevangenen (de enige werkelijke tegenpartij, die daarvoor een speciale kleding aanhad en, mits goed gefouilleerd en goed ondervraagd,

gegevens losliet), echter op zodanige wijze als zij in werkelijkheid ook door patrouilles, verkenningen, waarnemingen en krijgsgevangenen zouden binnenkomen. Uit al deze gegevens moest het voor de betrokken sectie geleidelijk aan mogelijk zijn zich een beeld te vormen van de krachten en bewegingen van de (gefingeerde) tegenpartij.

Het is wel van bijzonder belang deze gegevens systematisch en goed te verwerken, want hierop moeten zich toch voor een groot deel de eigen plannen baseren.

Bij ons is dit vroeger, naar mijn mening, veel te veel veronachtzaamd.

Ook van de veiligheidsdienst was veel werk gemaakt. „Spionnen” waren in actie en trachtten van de troepen gegevens los te krijgen; saboteurs probeerden depôts binnen te komen om vernielingen uit te voeren. Soms lukte dit, meestal werd, dank zij de waakzaamheid en opmerkzaamheid — dikwijls van één enkele man —, een saboteur of een spion ontmaskerd.

Zelfs werd door middel van radio-uitzendingen door „Agressor” de soldaten aangeraden zich over te geven, aangezien tegenstand toch nutteloos was. Op deze wijze werd de waakzaamheid der troepen steeds geprikkeld.

Wij hebben een zeer hoge dunk gekregen van het peil van veiligheid dat reeds was bereikt.

8. Werkzaamheden der staven.

Alle onderdelen van de staven waren in bedrijf. Sectie 1 (personeel) kreeg gegevens omtrent verliezen, welke gegevens van de onderdelen naar boven kwamen, alsmede gegevens omtrent aanvulling van personeel. Militair gezag had zijn handen vol met verschillende aangelegenheden, die dienst betreffende, zoals b.v. ontruiming van dorpen. De Persdienst werkte als in oorlogstijd, zodat we zelfs in verschillende couranten de legerberichten lazen, alsof het in volle oorlogstijd was. Weerberichten werden geregeld uitgegeven. De veldpost was normaal in werking en er werd speciaal gecontroleerd of de post op tijd doorkwam.

Op deze wijze wordt een staf wel behoorlijk voor zijn oorlogstaak voorbereid en kan men ook verwachten, dat in noodgeval zo'n staf, van de eerste minuut af, goed werkt.

9. Camouflage.

Opvallend was de goede camouflage-discipline, hetgeen vooral wanneer geen luchtoverwicht is verkregen, wel heel belangrijk is.

Afstanden tussen de enkele voertuigen op mars, zowel als stilstaande, 75 yards. Langs de marsweg was deze afstand van tijd tot tijd door middel van twee borden aangegeven, zodat de bestuurders zichzelf konden controleren.

Bij opstellingen werd zoveel mogelijk dekking onder geboomte gezocht, doch zelfs in de dichtste bossen werden nog camouflage-netten gebruikt. Uit de films, die door de aanvallende vliegtuigen werden genomen, bleek duidelijk, waar fouten werden gemaakt en bleek eveneens, hoezeer de verspreide opstelling en de grote afstanden in de colonnes de kwetsbaarheid verminderden.

10. Inrichting commandoposten.

De commandoposten waren veelal in bossen opgesteld. Eén van de allervoornaamste factoren — dikwijls de doorslaggevende — bij het vaststellen van de plaatsen van de cp, vormde de mogelijkheid van goede verbindingen, in het bijzonder ook de radioverbindingen, waardoor veelal opstellingen op hoge punten werden gekozen.

De verschillende onderdelen van de cp waren zeer verspreid opgesteld (minstens 75 yards tussen de onderdelen). Door duidelijke richtingsaanwijzing (bordjes of linnen schijfjes) werd de richting naar cp, en binnen de cp naar de verschillende onderdelen daarvan, aangewezen, zodat men zonder vragen gemakkelijk alles kon vinden.

De cp.n. waren erop ingericht, dat gemakkelijk kon worden gewerkt, zodat grote arbeidsprestaties konden worden gevraagd. Zo had b.v. de commandant van de 1st Constabulary Brigade een keurige commando-auto (3-tonner) geheel ingericht als bureau met schrijfbureau, telefoon, gemakkelijke stoelen en bank, boekenkastje, kleerkast, wasgelegenheid, elektrisch licht, ingericht om ook bij verduistering te kunnen werken, air-conditioned. De auto's en tenten uiteraard ook voor de legering van al het personeel, wat het voordeel heeft, dat men volkomen onafhankelijk is van mogelijk aanwezige gebouwen.

11. Verbindingen.

De verbindingen waren volledig in bedrijf. Gebruik gemaakt werd van:

- ordonnansen,
- telefoon,
- telegraaf,
- radio-telefoon,
- radio-telegraaf,
- telex (lijnverbinding),
- radio-telex,

Voor zover wij konden nagaan werkten de verbindingen zeer goed, nadat in het begin enige moeilijkheden met de radio-verbindingen moesten worden overwonnen, welke moeilijkheden vermoedelijk werden veroorzaakt door de vele bossen en het geaccidenteerde terrein. Het blijkt meestal nodig de radioposten op vrij hoge punten op te stellen, hetgeen uiteraard meebrengt, dat ook de commandoposten in de nabijheid dier punten zullen moeten worden gezocht.

Ook de kleinere onderdelen, zoals een bataljon, beschikten over een zodanig aantal telefoons, dat bij een verplaatsing de oude centrale ter plaatse kon blijven en de bestaande lijnen tegelijkertijd op de nieuwe centrale werden doorgetrokken. Nadat de nieuwe centrale zijn opstelling had ingenomen, kon dan de oude worden verplaatst, zodat de commandant geen moment zonder verbinding was.

Opvallend was de uitstekende inrichting van de verbindingsmiddelenwagens, waarvan de nieuwste modellen waren ingericht als prachtige bureaux met behoorlijke bureau-stoelen, verlichting en middelen ter verduistering.

Doordat zij air-conditioned waren, kon het personeel in alle omstandigheden onder de meest gunstige condities werken, zodat van dit personeel, waarvan inderdaad veel moet worden geëist, een maximum aan arbeidsprestatie kan worden verwacht.

12. Artillerie.

Wij bezochten zowel de middelbare als de veldartillerie. De bedieningen maakten een vlotte indruk, al waren zij nog niet volledig afgericht. Het vuurregelingscentrum van een afdeling was ingericht in twee afzonderlijke trucks, die naast elkaar werden geplaatst en waarvan de zijwanden neergeklapt werden, zodat een flinke oppervlakte ontstond, waarop een grote werktafel was geplaatst. Voor zover in de korte beschikbare tijd kon worden nagegaan vertonen de gevolgde methodes veel overeenkomst met de vuurleiding, zoals deze in 1940 ook door ons werd toegepast.

Het viel op, dat in dit geval — waar de artillerie was bestemd voor steun aan het zwak bezette bruggehoofd Erlangen — een bijzonder groot aantal vuren was voorbereid. Wij hebben met verscheidene Amerikaanse artilleristen gesproken over het nut of de wenselijkheid van artillerie op motor-affuit. De meningen hierover lopen zeer uiteen. Zeer ernstig wordt algemeen als een bezwaar gevoeld, dat het uitvallen van de motor tevens het uitvallen van het kanon betekent.

13. Luchtdoelartillerie en luchtdoelbestrijding.

Wij zagen o.a. het kanon van 4 cm Bofors, ook bij ons wel bekend, en de vierling-mitrailleur van 0.50 inch. Deze laatste is een zeer handig wapen met een enorme vuurkracht (750 schoten per minuut). We waren in de gelegenheid gedurende een luchtaanval zelf één der wapens te bedienen; het volgen van de aanvallende vliegtuigen was zeer eenvoudig.

Bijna alle Amerikaanse voertuigen zijn bewapend met een mitrailleur t.l., meestal opgesteld naast de bestuurder. Op mars wordt voortdurend de lucht waargenomen en staat de schutter bij de mitrailleur naast de chauffeur. Van een colonne gaat op deze wijze een zeer grote vuurkracht uit en, blijkens mededelingen van Amerikaanse officieren, vielen dientengevolge de Duitsers in het laatst van de oorlog nooit meer een colonne aan in de lengte-richting van de weg.

14. Vechtwagens.

Zowel de lichte als de middelbare vechtwagens die wij zagen, hadden rubber rupsbanden (synthetische rubber). De meningen over deze banden waren verdeeld. Sommigen gaven de voorkeur aan deze banden, anderen aan metalen banden. Vrijwel allen waren het er over eens, dat rupsbanden van natuurrubber de voorkeur boven alle andere zouden verdienen.

15. Recoilless gun.

De Amerikanen hebben bij de infanteriecompagnie een recoilless gun van 75 mm. Het is een practisch, zeer licht wapen, dat desnoods door één man kan worden gedragen. Het wordt vervoerd op een jeep en kan, zo nodig, ook vanaf de jeep vuren. Het is in het terrein zeer eenvoudig te camoufleren.

16. Brugmaterieel.

Behalve Bailey-materieel, werd ook de Tredwaybrug gebruikt. Deze wordt samengesteld uit rubberboten, met lucht gevuld, en metalen liggers. De brug heeft een draagvermogen van 50 ton, zodat een middel-

bare vechtwagen over deze brug kan gaan. Wij zagen een heel bataljon vechtwagens over deze brug bij Neumarkt trekken. Het bouwen gaat zeer snel.

17. Verpleging.

De verpleging was uitstekend. De grondstoffen waren best en ook de bereiding uitstekend, dank zij de zeer goed ingerichte keukenwagens, waar op benzine-fornuizen werd gekookt. Afzonderlijke fornuizen, van een ander model, waren bestemd voor warm water.

C.-1st Const. Brig. toonde met gerechtvaardigde trots zijn keukenwagen, die was ingericht volgens zijn eigen ontwerp en, naast de fornuizen, ook een ijskast bevatte.

Voor de officieren van een onderdeel was steeds een officiersservies aanwezig. In alle commandoposten, die wij bezochten, bevond zich een grote canvas zak met drinkwater. Waterwagens zorgden, dat deze zak steeds gevuld was. Door een groot aantal kranen kon ieder van het nodige water worden voorzien.

18. Aanvullingsplaats.

De door ons bezochte aanvullingsplaats was tevens eindstation. Deze was zeer ruim ingericht met goede verkeersregeling. De aanvulling BOS verliep normaal als in oorlogstijd. Zeer grote hoeveelheden werden verbruikt (b.v. legde een vechtwagenonderdeel in één dag 200 mijl af). Per dag werd \pm 150.000 liter benzine uitgegeven. Een trein met 100.000 liter werd in 3½ uur gelost.

De levensmiddelenrantsoenen werden op de normale wijze uitgereikt. Zij waren zeer ruim berekend, zodat een onderdeel altijd eten beschikbaar had voor mensen, die daar toevallig aankwamen. Met de rantsoenen werd tevens de post uitgedeeld.

De veldbakkerij van de aanvullingsplaats Roth leverde dagelijks voor 40.000 man brood; deze veldbakkerij was geheel ingericht op enkele auto's en kon dus, zo nodig, snel worden verplaatst, evenals trouwens de koffie-brandery, die bij de aanvullingsplaats hoorde en de wasinrichting. In verband met de betrekkelijk korte duur van de manoeuvres, werd van de wasinrichting weinig gebruik gemaakt.

Bedoeling is, dat in de toekomst troepen gelegenheid krijgen een douche te nemen, daarna schone kleren te ontvangen, en weer verder te gaan. De vuile kleren worden gewassen en, zo nodig, gerepareerd en weer uitgegeven.

19. Vervaardiging van kaarten te velde.

Voor de aanvalsoperatie bij Bamberg — in het bijzonder om de grote massa troepen goed door Bamberg heen te leiden — was behoefte aan een groot aantal kaarten 1 : 25.000 Er was slechts één kaart van die omgeving beschikbaar. Nadat 's morgens een aanvraag was ingediend, werden de nodige exemplaren vervaardigd en konden 's avonds 500 exemplaren in kleurendruk aan de 1st Const. Brig. worden bezorgd.

20. Regeling schadevergoeding en gebruik terreinen.

In verband met het jaargetijde mocht bouwland niet worden betreden. De bossen waren in het algemeen vrij, doch voorkomen moest worden, dat schade werd aangericht. Werd wel schade aangericht, dan

werd zulks door belanghebbende onmiddellijk gemeld en werd de schade dadelijk door een daarvoor aangewezen commissie getaxeerd, waarna onmiddellijke betaling volgde. Door een dergelijke vlotte behandeling wordt uiteraard veel goodwill verkregen.

21. Samenwerking luchtmacht en grondtroepen.

Hieraan werd grote aandacht besteed. Trad in de eerste stadia van de oefening de luchtmacht in hoofdzaak als tegenpartij op, later ging deze over naar de eigen partij, hetgeen uiteraard voor de derde phase (de aanval) noodzakelijk was. Voor deze oefening was een tactische luchtdivisie gevormd. In de staf van de leiding was een „joint operations center” gevormd, waar de samenwerking werd behandeld.

22. Houding van de troepen.

De troepen maakten een uitstekende indruk. Overal werd op uitnemende wijze voor een generaals-auto gegroet. Vragen werden correct en met gepaste vrijmoedigheid beantwoord.

De verhouding tussen officieren en minderen in rang leek zeer goed, zeer correct en toch zeer kameraadschappelijk en ongedwongen te zijn.

Door het ontbreken van een tegenpartij werd veel van het voorstellingsvermogen van de troep gevraagd, maar zij werden voortdurend van de gang van zaken op de hoogte gehouden.

23. Slot-opmerkingen.

Deze voorjaarsmanoeuvres hebbens ons, Nederlandse officieren, een zeer goed inzicht in verschillende zaken gegeven, mede dank zij de, boven alle lof verheven, medewerking van alle Amerikaanse instanties.

Dergelijke oefeningen zijn voor opleiding en vorming van staven en troepen van zeer groot belang en de Generaal H u e b n e r hecht er dan ook zeer grote waarde aan.

In de herfst van dit jaar zullen wederom grote oefeningen plaats vinden, ditmaal in twee partijen. Wij hopen van harte, dat ook dan weer een aantal Nederlandse officieren in de gelegenheid zal zijn deze, zo nuttige en leerrijke oefeningen, bij te wonen.

MENINGEN VAN ANDEREN

DE LUCHTVERDEDIGING VAN NEDERLAND

In het Mei-nummer 1949 van de Militaire Spectator schrijft Kapitein-Waarnemer M. W. J. M. Broekmeyer over de luchtverdediging van Nederland.

Dit valt op zichzelf te loven en zou zeker geen critiek van Marinezijde uitlokken, ware het niet dat Kapitein Broekmeyer zich enkele opmerkingen ten aanzien van de Marine Luchtvaartdienst permitteert, die een critische beschouwing van Marinezijde rechtvaardigen.

In de eerste plaats moet mij van het hart, hoezeer het te betreuren valt dat natuurlijke rivaliteit, welke in iedere krijgsmacht tussen de onderdelen daarvan bestaat, aanleiding kan geven tot ondoordachte, niet gefundeerde uitlatingen, welke eigenlijk niet in een officieel militair-wetenschappelijk blad thuis horen. Want als zodanig dient men de volgende zinsnede uit het artikel van Kapitein Broekmeyer toch wel te kwalificeren.

„Het geld, hetwelk wij voor luchtsrijdkrachten uitgeven — en dat bedrag is beperkt door onze nationale armoede — dient in de eerste plaats voor dit doel (jachtvloot) besteed te worden en mag o.i. niet worden gebruikt voor de vliegdiens van de Marine. Marine Vliegdiens is belangrijk, ongetwijfeld, doch wanneer het gaat om het alternatief: een vijand afslaan tot hulp komt, of bezet worden — terwijl wij buiten eigen gebied met de vloot en Marine Vliegdiens kunnen doorwerken — dan kan de keuze niet moeilijk zijn.”

Deze tirade volgt op een verheerlijkende beschouwing over de mérites van de jachtluchtvloot. Eerst alles zetten op de vorming van straaljager-eenheden, aldus de schrijver; deze zullen de vijand moeten tegenhouden tot de grotere broer met atoombommen komt en dan is de zaak spoedig bekeken.

Hoewel de schrijver zich met name tegen de Marine Luchtvaartdienst keert, worden Marine noch Leger in zijn artikel genoemd en overigens kan men uit de geest van het artikel wel opmaken, dat de aan Marine en Leger bestede gelden even zovele doornen in des schrijvers oog zijn. Eerst jagersquadrons en daarna tactische luchtsrijdkrachten. Verder gaat de schrijver niet. Het geld is blijkbaar op!

Nu leert de krijgsgeschiedenis dat in de oorlog nimmer succes kan worden bereikt wanneer de samenstelling der strijdkrachten niet op harmonische wijze heeft plaats gevonden. Men zal in publicaties of uitlatingen van Marinezijde nimmer de mening horen verkondigen dat Nederland het heel goed zonder Leger of zonder Luchtsrijdkrachten zou kunnen stellen. Leger en Luchtsrijdkrachten zijn, evenals de Marine met de daarbij behorende luchtsrijdkrachten, onmisbare onderdelen van de harmonische strijdmacht.

Ten bewijze dat de Marine in die opvatting niet alleen staat doch dat deze op historische feiten gegrondveste waarheid — het zou vreemd zijn als het niet zo ware — ook in Legerkringen wordt gehuldigd, volgt hier een uitlating van een Legerdeskundige bij uitstek, wijlen Minister Fiévez. Bij de behandeling van de Marinebegroting 1948 in de Tweede Kamer der Staten Generaal zegt Z.E.:

„...maar in de derde plaats meen ik, dat wij — en dit is voor mij de hoofdzaak — ook in bondgenootschappelijk verband, ook in het kader van de Verenigde Naties of in welk gemeenschappelijk verband ook, altijd moeten blijven streven naar een harmonische bijdrage”

en even verder:

„...Ik heb dit bij een andere gelegenheid ook t.a.v. de Landmacht hier naar voren mogen brengen.”

Tenslotte treft Z.E. de gemakkelijke doch wijze vergelijking:

„Men moet niet een handvol erwten in het water gooien en van een ander de kluif, de worst en de bereiding verwachten, maar men moet een smakelijk bord erwtensoep bijdragen als aandeel in het menu.”

Doch niet alleen uit Legerkringen, ook uit het milieu van de Legerluchtmacht zelve hoort men klanken, die bewijzen dat ook daár de lessen der krijgskunst worden bestudeerd en begrepen. In zijn voor de „Vereniging ter beoefening der krijgswetenschap” op 11 Maart j.l. gehouden voordracht over „Luchtverdediging” zegt de Luitenant-Kolonel-Vlieger van de Staf Legerluchtmacht Nederland J. H. van Giesen:

„De verdediging van Nederland is dan ook niet een probleem van Luchtmacht, of Zeemacht, of Landmacht, maar van alle drie gezamenlijk.”

Het ligt niet in mijn bedoeling om, aan de hand van talrijke voorbeelden uit de geschiedenis de noodzaak ener harmonische strijdmacht te gaan bewijzen. Wel wil ik de door Kapitein Broekmeyer in de aanhef van zijn artikel genoemde gevallen even nader bespreken. In de eerste plaats Kreta.

Ik ben het geheel met schrijver eens waar hij beweert dat door het ontbreken van jachtvliegtuigen op Kreta de Duitsers de kans kregen om met luchtdalingstroepen te landen.

Maar **dit** is nu juist een bewijs voor de noodzakelijkheid om strijdkrachten harmonisch op te bouwen. De Landmacht was door de Marine op Kreta gebracht; de Marine kon, zij het door het ontbreken van Marine luchtstrijdkrachten met moeite, de verbinding met Egypte in stand houden; de luchtstrijdkrachten ontbraken en het falen der operatie was bij voorbaat verzekerd. Maar laten wij nu eens aannemen dat er op Kreta wel luchtstrijdkrachten waren geweest, doch dat bijv. de Marine had ontbroken. In de eerste plaats zouden de Duitsers niet de moeilijke weg der luchtdaling hebben gekozen doch veeleer over zee zijn gekomen, doch bovendien zouden de luchtstrijdkrachten op Kreta alras tot werkloosheid zijn gedoemd omdat de instandhouding onuitvoerbaar zou zijn geworden.

Juist door de aanwezigheid der Marine (waarbij enkele Nederlandse koopvaarders) kon het grootste deel der troepen worden geëvacueerd. Waren bovendien Marineluchtstrijdkrachten ten tonele geweest dan zouden de verliezen aanmerkelijk minder zijn geworden. Neen, Kreta is juist een typisch voorbeeld om aan te tonen, dat de samenstelling van strijdkrachten harmonisch dient te zijn.

En nu Normandië. Het falen van de Duitse luchtmacht? Neen, het falen van de Duitse continentale strategie, die alleen in legers en luchtstrijdkrachten rekende en aan de geallieerden het meesterschap ter zee niet kon ontwringen.

Als typisch voorbeeld om de noodzaak van een Marine Luchtvaartdienst aan te tonen zou ik het falen der Italiaanse Strijdkrachten in de Middellandse Zee willen noemen. De Italiaanse Marine was daar aanzienlijk sterker dan de Britse Marine. Toch zag de Italiaanse Zeemacht geen kans om de Britse eronder te krijgen, niettegenstaande het feit dat de Italianen beschikten over een krachtige luchtmacht. Admiraal

Cunningham beschikte wel over — zij het slechts geringe — Marineluchtstrijdkrachten.

Van samenwerking tussen de Italiaanse vloot en de Italiaanse luchtmacht was geen sprake. Cunningham's Marine luchtstrijdkrachten stonden alleen te zijner beschikking en waren gewend om op zee als onderdeel der vloot te opereren. De Italianen kregen geen kans en dolven vele malen het onderspit (Matapan, Golf van Tarente).

Op Malta had de R.A.F. nimmer stand kunnen houden zonder de steun van de Britse vloot en de Britse Marineluchtstrijdkrachten.

Kapitein Broekmeyer maakt de — overigens door velen vóór hem gemaakte — fout van alles op één kaart te willen zetten.

Ik trek de deskundigheid van de schrijver niet in twijfel en wil gaarne aannemen, dat de Gloster thans het jachtvliegtuig par excellence is. Maar wie zegt mij dat wij over enkele jaren niet een geheel ander — en beter — middel hebben om vijandelijke bommenwerpers van het lijf te houden — gerichte raketten bijv. En dan zitten wij met onze strijdmacht van alléén Glosters en stort ons kaartenhuis ineen.

En tenslotte... de Glosters vormen een onderdeel van de strijdkrachten die nodig zijn voor de verdediging van West-Europa. Deze verdediging staat in het brandpunt van de belangstelling en het is vanzelfsprekend dat de niet in groter verband denkende geneigd is om zich hierop blind te staren. Maar het is lang niet uitgesloten dat de strijd elders zal ontbranden en zal worden uitgevochten. De Glosters doen dan niet mee.

Indien Kapitein Broekmeyer zich had beperkt tot het aantonen van de noodzakelijkheid van luchtverdediging van Nederland — gelijk de Overste van Giessen heeft gedaan — ik zou hem geheel zijn bijgevallen, maar nu hij zó ver gaat, dat hij daarbij de grondbeginselen der krijgskunde aantast, kan zijn artikel niet onbesproken blijven.

H. T. KOPPEN

Luit. ter zee 1e klasse.

De Kapitein Waarnemer M. J. W. M. Broekmeyer heeft in de Militaire Spectator van Mei 1949 een bijdrage geleverd tot de oplossing van het probleem van de verdediging des lands. Het is inderdaad juist zoals de schrijver zegt, dat er een krachtige luchtmacht moet

zijn, om de eerste slagen, welke een aanvaller ongetwijfeld door de lucht zal toebrengen, af te weren en te vergelden.

Gezien het inzicht waarvan de schrijver op dit punt blijk geeft, moet het worden betreurd dat hij zich bij het vormen van zijn stellingen enigermate beperkt, door uitsluitend te schrijven over de luchtverdediging, en over de situatie zoals die zou zijn bij een eventuele aanval. Ongetwijfeld verleidt de prikkel van zijn helder betoog er toe, zijn these in ruimer verband te plaatsen, temeer waar immers de landsverdediging slechts in ruimer verband kan worden georganiseerd.

De schrijver is het natuurlijk met mij eens dat de verdediging niet uitsluitend door de lucht kan worden gevoerd doch dat een goed uitgerust, goed geoefend en zeer beweeglijk leger hiervoor evenzeer noodzakelijk is en dat daarnevens ook de Marine strijdkrachten een onmisbare rol spelen.

Teneinde dit laatste punt op juiste wijze in het samenstel van gedachten te kunnen groeperen is het noodzakelijk voorop te stellen dat het doel van onze strijdkrachten is: een oorlog te voorkomen, en als dat niet lukt, een oorlog te voeren. De schrijver is dit ongetwijfeld met mij eens doch zijn artikel beperkt zich uitsluitend tot het laatste.

Indien het doel van onze krachtsinspanning op het gebied der landsverdediging inderdaad is dat wij een oorlog moeten voorkomen, dan dienen wij deze krachtsinspanning zodanig te richten, dat de aanvaller elke illusie van een uiteindelijke overwinning wordt ontnomen. Oorlogen zijn steeds slechts ondernomen omdat men dacht met de overwinning een uiteindelijk en blijvend voordeel te behalen. Zolang men dit denkbeeld niet heeft zal men aarzelen een oorlog te beginnen.

Het blijkt nu, wanneer we de geschiedenis in wijder verband zien dan de aanval op Kreta en de landing in Normandië — welke voorbeelden de schrijver aanhaalt — dat de uiteindelijke overwinning steeds ontglipt aan degene wien het overwicht ter zee ontbrak.

Het is een operationele noodzaak voor luchtmacht en landmacht dat de aanvoerwegen over zee vrij blijven. Het is tevens een kwestie van leven of dood voor de bevolking dat voorraden over zee kunnen worden aangevoerd en de moderne oorlog kan slechts worden gevoerd wanneer het gehele volk in staat is daartoe zijn krachten bij te dragen.

In dit verband gezien lijkt het mij dat het denkbeeld van de schrijver om de luchtmacht zo krachtig mogelijk te maken veel waardering verdient, doch dat zijn betoog met voorbehoud moet worden aanvaard waar het er toe leidt aan dit wapen voorrang te geven boven landmacht en zeemacht. Slechts in nauwe harmonie tussen alle wapens ten aanzien van moreel, strategie, tactiek en materieel, kan voor de verdediging des lands vertrouwen worden gesteld.

H. J. NOPPEN,
Ltz. I KMR SD.

Gaarne maak ik, onder dankzegging, gebruik van het aanbod van de Redactie tot een wederwoord op de bezwaren, welke door de Luitenants ter zee le kl. H. T. Koppen en H. J. Noppen, zijn ingebracht tegen het artikel „De Luchtverdediging van Nederland”.

De heer Koppen beweert, dat onder meer de aan het Leger bestede gelden mij een doorn in het oog zijn. Uit het feit, dat door mij als secundair doel voor de Luchtmacht de vorming van een Taktische luchtmacht genoemd wordt, blijkt toch wel heel duidelijk, dat ik een Leger, zelfs een goed leger, noodzakelijk acht, immers een Taktische Luchtmacht is eerst dan verantwoord, wanneer er grondstrijdkrachten zijn van voldoende omvang om daarvan profijt te hebben.

De „verheerlijkende beschouwing over de mérites van de jachtluchtvloot” is niet zo dwaas en vooral niet, wanneer wij de woorden welke Churchill in April uitsprak aanhalen: „De heerschappij in de lucht is heden ten dage de beste maatstaf voor militaire kracht; vloten en legers, hoewel noodzakelijk, dienen een lagere rangorde te accepteren.” Het gaat niet om een verheerlijking van de Luchtmacht, doch om een objectieve beoordeling van de consequentie van de moderne oorlogvoering!

De geachte inzenders wijzen op de noodzaak van een harmonische samenstelling van de krijgsmacht. Ik onderschrijf maar al te graag deze opvatting, doch ik vrees, dat het begrip harmonisch door hen verkeerd geïnterpreteerd wordt. Immers harmonische samenstelling van de krijgsmacht betekent niet, dat de voor de defensie toegestane gelden gelijkelijk onder Leger, Marine en Luchtmacht verdeeld moeten worden of dat men altijd een Leger, Marine of Luchtmacht moet hebben. Het betekent alleen, dat er harmonie of wel een lo-

gische verhouding dient te bestaan tussen de onderdelen van de krijgsmacht, waarbij bovenal gelet moet worden op de geografische ligging, de plaats en taak in de militaire alliantie, in welk verband wij dienen te denken aan de Westeuropese Unie en het Atlantisch Pact. Ook de financiële mogelijkheden spelen een belangrijke rol. De jachtsquadrons zijn voor de bescherming van onze havens van belang en verschaffen ons Leger de gelegenheid om te opereren, doch zijn bovendien een element, hetwelk past in de grote Geallieerde militaire organisatie. Van Luchtmacht-zijde zal men nooit horen verkondigen, dat zware bommenwerpers van het type B 36 nodig zijn, omdat het zulk een goede bijdrage in de bondgenootschappelijke strijdmacht zou zijn. Zulke bommenwerpers zouden verspilling betekenen en de uiteindelijke Nederlandse defensiekracht verzwakken. Men pleit in deze dagen voor het denken in geallieerd verband — West Europees of Atlantisch — ook van Marine zijde, doch laten wij dan ook bij de taakvaststelling van onze krijgsmacht voor ogen houden dat wij alleen dat moeten doen, wat èn voor ons land èn in internationaal verband een maximum rendement oplevert. Zo zijn m.i. vliegdekschepen voor de bescherming van dat deel van onze koopvaardijvloot, hetwelk vaart voor onze eigen aanvoer, mits de primaire verdedigingsplannen niet in gevaar worden gebracht door geldelijke oorzaken, zeer zeker te verantwoorden. Vliegaktschepen komen pas in een latere rangorde ter sprake.

De heer Noppen verklaart terecht, dat het land zijn voorraden aangevoerd moet krijgen en dat zulks een kwestie van leven en dood is. Inderdaad, de koopvaardij als onderdeel van „sea power” is belangrijk, doch hoe denkt de heer Noppen de havens in of uit te varen, indien de vijand baas is in de lucht boven die havens? Is het veroveren van het overwicht in de lucht door jagers dan niet het allereerst vereist bij onze defensie! Op de gedachte van wijlen Minister Fiévez zou ik graag een variant willen geven. Bij het samen gaan eten, is het, voor wie een beperkte beurs heeft, beter te zorgen voor één gerecht of de sigaren, dan een aardappel, wat spruitjes en een beetje puddingpoeder mee te brengen.

Nog even de voorbeelden. Zouden de Duitsers werkelijk liever over zee naar Kreta gegaan zijn bij een Engels lucht-

overwicht of zouden de ondergang van de Prince of Wales en van de Repulse ook hun iets hebben geleerd? Het was Malta met zijn RAF-squadrons, dat de Italiaanse vloot in toom hield. Toen Malta noodzakelijk moest worden bevoorradt om deze taak voort te zetten, werd een convooi daar heen gezonden. Nog voor het convooi binnen het bereik van de bommenwerpers van de as was gekomen, werd de Ark Royal reeds door een duikboot tot zinken gebracht en bleef de Victorious alleen over voor de bescherming. De concentratie van de zwakke krachten van de Fleet Air Arm en alle RAF-vliegtuigen, welke daarvoor beschikbaar waren, schiep toen de mogelijkheid om het convooi binnen te brengen.

Wij trachten nú een verdediging op te bouwen, welke effectief is zo lang de toekomstwapens nog in een experimenteel stadium verkeren. De Meteor is hiervoor het beste. Ook indien in „groter verband denkend”, de strijd niet in onze richting zou plaats vinden en aannemende, dat wij dan onze luchtverdediging zouden kunnen opdoeken, is de Meteor van betekenis en kan ingezet worden waar men wil voor het bestrijden van de vijand in de lucht èn op de grond.

Tenslotte, gezien het vorenstaande, geloof ik niet ook maar enigszins de grondbeginselen der krijgskunde te hebben aangetast door te verkondigen, dat onze krijgsmacht opgebouwd moet zijn op een wijze, welke overeenkomt met haar nationale èn internationale taak, binnen het kader van onze draagkracht.

M. W. J. M. BROEKMEYER
Kapitein-waarnemer.

NASCHRIFT VAN DE HOOFDREDACTEUR

De Redactie van „De Militaire Spectator” is het in beginsel volkomen eens met de opvatting van de luitenant ter zee der 1e kl. H. T. Koppen, dat de natuurlijke rivaliteit tussen de onderdelen der Krijgsmacht niet mag leiden tot onderlinge strijd in de vak-tijdschriften. Wij dienen alle één Koningin en één zaak en moeten ons dus beschouwen als delen van één geheel.

Niettemin zou het naar ons oordeel te ver gaan indien polemiek over de meest doelmatige samenstelling van de krijgsmacht alleen binnenskamers zou mogen worden gevoerd en het officierskorps — evenals de verdere belangstellenden — geen gelegenheid zouden krijgen van

de verschillende argumenten kennis te nemen.

Wij meenden derhalve kapitein Broekmeyer niet te mogen ontzeggen om in zijn artikel „De luchtverdediging van Nederland” zijn — zij het kort — gemotiveerde mening naar voren te brengen betreffende de wijze, waarop het geld, dat wij voor luchtmachtkrachten beschikbaar hebben, het beste kan worden besteed.

Wij verwachtten hierop repliek en

plaatsen deze gaarne, al wordt daarbij aan genoemde schrijver wat meer in de schoenen geschoven, dan waartoe zijn woorden aanleiding gaven.

Overeenkomstig het gebruik boden wij kapitein Broekmeyer gelegenheid tot een slotwoord. Hoewel het onderwerp hiermede geenszins is uitgeput geloven wij toch, dat de verschillende standpunten voor onze lezers voldoende zijn belicht en sluiten hiermede het debat.

MILITAIRE POLITIE IN NEDERLAND

door W. KIST, Kolonel der Koninklijke marechaussee.

„Authority without power is ineffective, and if we want to maintain peace, we must have the power to keep the peace.”

SIR WALTER CITRINE, Secretaris-Generaal van het T.U.C. op 21-9-'44.

In Mei 1946 schreef ik een artikel onder de titel van „Militaire Politie”, hetwelk werd opgenomen in de Januari-aflevering 1947 van de Militaire Spectator. Ik zei toen: „Het komt ons voor, dat de tijd nog niet ver genoeg is gevorderd om nu reeds over te gaan tot een definitieve organisatie van het leger” . . . „De politieke, technische en economische eisen en mogelijkheden zullen te zijner tijd hun rol spelen en ook dan zullen wij het nog niet helemaal zelf voor het zeggen hebben” (blz. 34).

Niet was toen te voorzien, dat de overgangstijd zolang zou duren, doch we mogen wel zeggen, dat de gedane voorspelling in de tweede aangehaalde zin is gebleken maar al te waar te zijn. Het algemene wereldgebeuren der laatste maanden, waarbij we de wereld meer en meer in twee kampen zien uiteen vallen en daarnaast het tot stand komen van de West-Europese Unie, welke mede een samengaan op militair gebied ten doel heeft, maakt dat zelfs de grootste optimisten de schellen thans van de ogen moeten vallen en dat ook zij thans wel zullen erkennen, dat we het „werkelijk niet helemaal zelf voor het zeggen hebben”, maar dat er wat gebeuren moet. Wij zullen mede moeten spelen in het concert der West-Europese Unie, daarin onze partij moeten meeblazen, in de toon en in de maat zoals de concertmeester aangeeft en in het tempo, dat de dirigent bepaalt.

Het ligt geenszins in mijn bedoeling hier te behandelen de rol, welke ons leger en de wapens, waaruit het is opgebouwd, in een eventueel conflict zullen moeten spelen. Tijd en aard van dit conflict zullen dit goeddeels bepalen. Maar met de lessen uit het jongste verleden kan

het toch van belang zijn enige waarschijnlijkheden onder de ogen te zien. Als vaststaande mag dan worden aangenomen, dat naast het zo snel mogelijk beschikbaar stellen van een goed georganiseerd — zij het klein — leger, onze taak voorshands zal zijn het verlenen van hulpdiensten aan onze bondgenoten. De aard en de omvang van deze diensten zullen afhangen van onze geneigdheid tot het brengen van offers voor het behoud van onze uiteindelijke vrijheid. In algemene zin zal deze hulpverlening gericht moeten zijn op het gemeenschappelijk belang der gezamenlijke bondgenoten, terwijl zij daarnaast ook zo goed mogelijk onze meer beperkte nationale belangen zal moeten dienen. Immers ook dit is een algemeen belang, doch ondergeschikt aan het grotere doel.

Gelet op de ligging van ons land tussen onze sterkere partners en hen, die een andere wereld-ideologie aanhangen, mogen we wel aannemen, dat ons land met haar wegennet en havens, van groot strategisch belang zal zijn als etappegebied voor bewegingen in beide richtingen. Het ligt dan ook voor de hand, dat onder meer een belangrijke taak voor onze strijdkrachten zal zijn weggelegd in de bescherming van dit etappegebied. Indien wij deze taak naar behoren verrichten, zullen we onze bondgenoten een zeer belangrijke dienst bewijzen. En hiermede wordt dan tevens zowel in groter als in kleiner verband ons nationaal belang gediend. Aldus wordt op de beste wijze voorkomen, dat door bondgenootschappelijke legercommando's binnen onze grenzen maatregelen moeten worden genomen ter bescherming van eigen troepen en legervoorraden. Aan bijzondere maatregelen zal nu eenmaal niet zijn te denken. Dezelfde redenen, welke de Nederlandse Regering in 1944 er toe deden besluiten in ons land een „eigen” militair gezag te creëren, zullen ook in geval van een nieuw conflict weder een belangrijk woord moeten meespreken. Liever bescherming van de opmars-wegen door eigen troepen en liever de nodige beperkende maatregelen op te leggen aan de burgerbevolking door onze eigen militaire autoriteiten, zij het in algemeen verband, dan door niet-Nederlandse gezagsorganen.

Aanvaardt men deze stelling, dan ligt het voor de hand, dat reeds daarom in onze legerorganisatie een naar verhouding grote plaats zal moeten worden ingeruimd aan de Militaire Politie-eenheden. Immers behalve de tactische beveiliging van het etappe gebied door de Nederlandse krijgsmacht zal in een toekomstige oorlog nog meer dan in de juist gestreden wereldoorlog een vijand van binnenuit moeten worden bestreden. En dit doet men nu eenmaal niet op efficiënte wijze met, wat we zouden willen noemen, gevechtstroepen. Deze zijn hiervoor in de eerste plaats niet bestemd, doch daarenboven noch geëigend, noch beschikbaar. We zouden talloze voorbeelden uit de laatste oorlog kunnen aanhalen, welke duidelijk doen zien, dat voor deze „inwendige bewaking” speciaal geoefende troepen met speciale bevoegdheden en verbindingsnodig zijn. De ervaring heeft geleerd dat op verscheidene plaatsen, waar men aanvankelijk meende het zonder M.P.-eenheden te kunnen stellen, dit niet alleen leidde tot teleurstelling, doch meerdere malen ook tot grote schade voor de oorlogvoering. We herinneren hier slechts aan de moeilijkheden in het nabije Oosten en, als meer vrolijke noot, aan het berucht geworden, z.g. millionnaires-bataljon te Parijs. Doch ook in ons eigen land in 1944 en 1945 en in onze overzeese gebiedsdelen weet men hiervan mede te spreken. Door de ervaring geleerd ging

men er dan ook toe over om in de uitgebreide etappegebieden een groot aantal M.P.-onderdelen in te schakelen.

Het betrof toen in hoofdzaak de bescherming van voorraden tegen diefstal en sabotage in havens en op eindpunten, de bescherming der troepen tegen verkeerde invloeden, het tegengaan van spionage, alsmede de politionele bescherming der verbindingslijnen, inbegrepen de verkeerspolitie. In de toekomst zal echter naast deze taken nog ten deze rekening moeten worden gehouden met een 5e colonne, welke zich niet zal ontzien om naast het gebruik van meer wetenschappelijke en ondergrondse middelen, ook openlijk tot verzet aan te manen en met de wapenen in de hand hiertoe aan te zetten wanneer de gelegenheid hiertoe gunstig schijnt. De inwendige beveiliging dient derhalve belangrijk te worden uitgebreid en verstevigd. Men zal evenwel goed doen dit ruim te bezien, waardoor het mogelijk zal zijn moeilijkheden tijdig te onderkennen en te localiseren.

Voor het verrichten van al deze politietaken bezitten wij een waardevolle kern in het Wapen der Koninklijke marechaussee. Immers dit Wapen bezit naast de voor deze taak zo nodige politionele scholing in haar bijzondere eenheden ook een voor dit doel alleszins afdoende gevechtskracht om aan meer ernstige toestanden het hoofd te kunnen bieden. Een juist gebruik van het Wapen is echter een hoofd-voorwaarde voor welslagen. De waarschuwing „misbruik zal worden gestraft“ is, gelet op de betrekkelijke kleine kern van het Wapen, hier echter op zijn plaats.

Welke zijn de politietaken, waaraan in geval van ernst de (algemene) legerleiding behoefte heeft?

Ik zou ze willen samenvatten als volgt:

1. het uitoefenen van de inwendige legerpolitie (provoost diensten) (P.); gelet op de recrutering, legerorganisatie en -samenstelling, kan deze dienst in oorlogstijd zeer zeker niet worden gemist. Een goede uitoefening hiervan is een belang van de eerste orde;
2. het uitoefenen van politiële bewakingstaken in havens en eindstations, alsmede op andere vitale punten. Dit teneinde tegen te gaan, dat onbevoegden zich tot deze plaatsen toegang kunnen verschaffen, alsmede om diefstal en sabotage tegen te gaan (provoost diensten) (P.). Het belang hiervan behoeft niet nader te worden uiteengezet;
3. het beveiligen van Hoofd- en Stafkwartieren, teneinde in hoofdzaak spionage tegen te gaan. Deze dienst omvat het uitoefenen van de contrôle op hen, die in- en uitgaan. Het hiervoor aangewezen personeel dient op de hoogte te zijn van bestaande passen, legitimatiebewijzen, identiteitskaarten en de methodes, welke worden toegepast ter vervalsing. De nodige scholing is hiervoor nodig („vulnerable point“ diensten) (V.P.). Met de inwendige veiligheid van Hoofd- en Stafkwartier heeft het geen bemoeienis;
4. het uitoefenen van de verkeerspolitie in het etappegebied en de politionele beveiliging hiervan („traffic control“ diensten) (T.C.);
5. het waken tegen overvallen en daadwerkelijke sabotage van een 5e colonne op vitale punten, welke hetzij voor de eigen bevolking, hetzij voor de legerleiding van belang zijn.

Alhoewel deze vijf diensten welke alle liggen op het gebied der Militaire Politie gedeeltelijk elkaar overlappen, en zij in wezen tot dezelfde categorie legerdiensten behoren, zou het toch bepaaldelijk onjuist zijn om in het algemeen één afdeling M.P. te belasten met meer dan één taak tegelijkertijd.

Niet alleen dat het altijd betrekkelijk geringe aantal beschikbare M.P. er toe dwingt om voor elke taak slechts een minimum van krachten te bestemmen, doch de risico is groot dat men bij toebedeling van meer taken tegelijkertijd aan een bepaalde afdeling, op het kritieke ogenblik of de een of de andere taak niet zal kunnen uitvoeren.

Dit is een typische wet voor elke politiedienst.

Houdt men hieraan niet vast, dan moet zulks tot grote teleurstelling en schade leiden. De enige man-reserve, die men kan uitsparen, is gelegen in de factor tijd. En waar een M.P. reeds steeds een maximum aantal uren maakt, in het bijzonder in tijden van spanning, schiet uit dit reservoir tijd voor ons maar uiterst weinig over.

Vooraf met het combineren van de taken, genoemd onder 4. en 5. met één of meer andere zij men uiterst voorzichtig. Het komt ons niet te gewaagd voor te zeggen, dat zulks steeds tot teleurstelling zal moeten leiden, ook al uit een organisatorisch oogpunt. Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat zolang voor een taak als onder 5. niet daadwerkelijk wordt opgetreden, de hiervoor bestemde afdelingen werkeloos zullen blijven. Zij kunnen en moeten dan met neventaken worden belast, doch slechts met zodanige, dat zij hieraan — indien nodig — steeds onmiddellijk kunnen worden onttrokken. Ernstig dient gewaarschuwd te worden tegen het onttrekken van M.P. aan haar eigenlijke taak om haar — om welke reden dan ook — met diensten te belasten, welke niet de hare zijn.

En dan is er nog een factor waarop ik de aandacht wil vestigen. Hoewel, zoals ik reeds boven zei, de P., V.P. en T.C. diensten elkaar gedeeltelijk overlappen, liggen zij door de veelzijdigheid ieder hunner ook weer zover uiteen, dat het — vooral in geval van ernst — moeilijk wordt om een eenheids M.P. te gebruiken. Moet dit wel van de P. kaders worden geëist, van de gemiddelde M.P. er is dit niet wel mogelijk. Ook dit brengt reeds splitsing mede, waarbij dan tevens rekening kan worden gehouden met de fysieke capaciteiten van het dienstplichtig personeel. Anderzijds is er de splitsing in de diensten, genoemd onder 1. t/m 4. en die onder 5. Wordt bij eerstgenoemde de nadruk gelegd op het individuele optreden van de enkele man, bij de taak, genoemd onder 5. komt het aan op het optreden in, laten wij zeggen, pelotonsverband, derhalve op teamwerk, waarbij het individu op de achtergrond treedt. Het is duidelijk, dat voor deze soorten diensten een geheel verschillende opleiding en mentaliteit worden vereist. Ook daarom is weder een splitsing van taken aanbevolen. Men brenge beide groepen van personen niet te gemakkelijk uit hun eigen omgeving en wijze van denken; het kan weder slechts nadeel opleveren. Het opdragen van een vaste, beperkte, en daardoor uitstekend uitgevoerde taak verdient, naar de praktijk heeft geleerd, steeds aanbeveling. Dit is ook in de achter ons liggende oorlog de kracht geweest van de M.P.

Een en ander moge tot de conclusie leiden, dat — in een toekomstig conflict — wij er wel bij zullen varen, indien wij, gelet op bovenstaande, gezorgd zullen hebben over een naar verhouding sterke M.P. te beschik-

ken. Zij zal haar rente dubbel en dwars opbrengen, de legerleiding menige moeilijkheid besparen en zowel leger als bevolking van grote dienst kunnen zijn.

„Gouverner c'est prévoir.”

„Niemand heeft het in de hand, maar waarheen stuurt hij die het (doel) niet in het oog heeft?”

(THORBECKE.)

Tenslotte wil ik nog eens wijzen op de verhouding, die er dient te bestaan tussen M.P.-afdelingen en andere legereenheden en -onderdelen. Organieke M.P.-verbanden behoren aan Staven en eenheden trapsgewijze te worden toegevoegd en verrichten hun dienst naar de aanwijzingen van de commandanten dier legereenheden. Uiteraard zullen zij niet mogen worden gebruikt voor taken, welke niet des M.P.'s zijn. Aan deze commandanten dient dit gebruik uiteraard bekend te zijn, teneinde misbruik te voorkomen. De technische wijze van uitvoering berust bij de commandanten der M.P.-eenheden. Hierdoor wordt niet alleen bereikt, dat een juiste technische uitvoering wordt bevorderd, doch wordt tevens de vrijheid van handelen, onafhankelijk van ongewenste invloeden, gewaarborgd. Dit is een eerste eis voor elke politie-organisatie.

„Zij, die verantwoordelijk zijn en verkeerd of te laat handelen, zijn schuldig, dat betekent aansprakelijk voor de gevolgen”.

„Zij die zien dat er verkeerd of te laat gehandeld wordt, doch lijdelijk blijven toezien, zijn mede schuldig, dus ook mede aansprakelijk voor de gevolgen”.

(P. F. S. OTTEN in zijn voordracht
in het Holland House te New York 1943.)

NAMEN VAN KAZERNES

WILLEM GEORGE FREDERIK KAZERNE TE HARDERWIJK.

Genoemd naar Willem George Frederik, Prins van Oranje-Nassau, geb. te 's-Gravenhage, 15 Februari 1774, Generaal der Cavalerie in het Staatse leger, in 1795 uitgeweken naar Engeland, in 1797 benoemd tot Generaal Veldtuig meester in het Oostenrijkse leger en belast met het bevel over de troepen in Italië. De dappere voortvarende Prins overleed op 6 Januari 1797 te Padua, werd aldaar in het klooster der Hermie-

ten begraven en op 3 Juli 1896 bijgezet te Delft.

JACOB CABELIAU KAZERNE TE ALKMAAR.

Genoemd naar Jacob Cabeliau, bevelhebber van Alkmaar in 1573, die heeft bijgedragen tot de roem harer verdediging, welke als een der hardnekkigste in onze krijgsgeschiedenis wordt gekenmerkt. Aan hem komt de eer toe dat: „Van Alkmaar de Victorie begon”.

BEROEPSKEUZE BIJ DEMOBILISATIE

door Dr E. S. VAN DER VLEUGEL, *psycholoog bij de Psychologische Dienst van de Koninklijke Landmacht.*

Het „Besluit Demobilisatievoorzieningen 1948” vermeldt als rechten van de demobiliserende oorlogsvrijwilligers, o.a.:

- dat zij zullen worden geholpen aan een hun passende werkkring (art. 9);
- dat zij kunnen worden geschoold, herschoold of omgeschoold (art. 9);
- dat zij in bepaalde gevallen in plaats van een periodieke overbruggingsuitkering (wachtgeld) ook een bedrag ineens kunnen krijgen (te gebruiken als bedrijfscrediet) (art. 10);
- dat zij — onder bepaalde nevenvoorwaarden — in aanmerking kunnen komen voor studietoelagen of renteloze voorschotten (art. 11).

In de verschillende ministeriële uitvoeringsbeschikkingen zijn deze rechten nader uitgewerkt. Dit alles is de officiële formulering van rechten, die de oorlogsvrijwilligers waren beloofd, die al algemeen als geldig waren erkend, lang voordat ze in ambtelijke taal zwart op wit stonden en die via officiële afspraken en voorlopige regelingen tot hun plaats in het definitieve „Besluit” kwamen.

Maar een algemene formulering geeft voor de individuele gevallen nog weinig houvast. Wat is een passende werkkring voor een knaap, die misschien zijn school- of praktijkstudie afbrak om als oorlogsvrijwilliger te gaan dienen en voor wie van een eigenlijke werkkring nog geen sprake is geweest? Moet hij geschoold of omgeschoold worden en zo ja, voor welk vak? Moet het Rijk aan ieder, bij wie enkele formele voorwaarden vervuld zijn en die de wens daartoe te kennen geeft, een toelage of renteloos voorschot als studiebeurs of bedrijfscrediet verstrekken?

Het ligt voor de hand, dat een werkelijke leiding van de demobiliserenden en een verantwoorde besteding van de Rijksgelden alleen te verkrijgen is, door voor elk individueel geval in de eerste plaats te vragen: Waarvoor is deze man speciaal geschikt; wat zijn zijn mogelijkheden, kunnen zijn wensen (als hij die uitgesproken heeft) tot iets goeds leiden; kortom, wat is tegenover hemzelf en tegenover de gemeenschap waarin hij zijn plaats zal moeten vinden de meest verantwoorde oplossing?

Met het stellen van de vraag naar de geschiktheid voor, en het voorwaarden van verantwoordelijkheid voor de juistheid van, een bepaalde beroeps- of studiekeuze zou het demobilisatie-apparaat van de Overheid zich midden in de problemen van individueel onderzoek en advies werpen en dat op een schaal, die — ook in de burgermaatschappij — tot nog toe ongekend mocht heten. Aan de andere kant kon Nederland zich zeker niet permitteren, het plotseling boven het normale aanbod vrijkomende arbeidspotentieel door gebrek aan leiding niet of oneconomisch te gebruiken.

Deze overwegingen leidden al in 1946 de Psychologische Dienst van de Koninklijke Landmacht tot het verkennen van mogelijkheden voor

demobiliserenden op het terrein van studie en beroep. De resultaten waren voorlopig vrij bedroevend. Vrij algemeen verbreid was de opvatting, dat hier helemaal geen probleem lag, dat een groot percentage van de oorlogsvrijwilligers bij demobilisatie overzee werk zou zoeken en vinden en dat het voor de rest niet moeilijk zou zijn in Nederland aan de slag te komen.

Een andere opvatting was, dat de taak van het Ministerie van Oorlog zich beperkte tot het repatriëren van de jongens en de formele afwikkeling van hun ontslag uit het militaire dienstverband. De andere aspecten van hun wederinschakeling in de burgermaatschappij zouden moeten worden bekeken door andere, burgerlijke instanties. Waarschijnlijk zou het particuliere initiatief deze zaken wel in het reine brengen en mochten er problemen ontstaan, dan waren er andere overheidsinstanties om ze op te lossen.

Van meet af heeft de Psychologische Dienst het inzicht gehuldigd, dat het zo eenvoudig niet zou zijn, dat deze oorlogsvrijwilligers inderdaad een probleem van nationale betekenis vormden en dat de te verwachten moeilijkheden alleen doeltreffend opgevangen en rechtvaardig opgelost zouden kunnen worden door een hecht georganiseerd en goed geoutilleerd demobilisatie-apparaat, opgebouwd en geleid door de Overheid. Deze leiding zou het best kunnen uitgaan van het Ministerie van Oorlog, dat uiteraard over vele gegevens van de vrijwilligers kon beschikken, maar voor het slagen van de hele demobilisatie zou de medewerking van allerlei burgerlijke instanties, overheids- zowel als particuliere, onontbeerlijk zijn.

Dit inzicht was deels gebaseerd op de ervaringen, in het buitenland met demobilisatie opgedaan. Maar al te vaak was gebleken, dat een demobilisatie op grote schaal schokken in de nationale economie, aanpassingsmoeilijkheden bij de demobiliserenden — en als dit geheel niet op behoorlijk georganiseerde wijze werd opgevangen — ontevredenheid, onrust en allerlei ongewenste economische en politieke reacties gaf. Anderdeels kon van de Nederlandse oorlogsvrijwilligers zeker gezegd worden, dat ze als groep beschouwd:

- a. ontevreden en teleurgesteld zouden zijn. Er waren aan deze jongens in de tijd vlak na de bevrijding, toen alles mogelijk scheen, veel te veel beloften gedaan. Beloften voor opleiding en toekomst die in vele gevallen onverantwoord waren en waarvan dan ook niets in vervulling was gegaan;
- b. normaliter moeilijk in het bedrijfsleven plaatsbaar zouden blijken. Vele van deze jongens waren met een niet of nauwelijks voltooide schoolopleiding in het militaire leven overgestapt. Zij zouden bij hun terugkomst weinig voor de burgerpraktijk bruikbare kennis en vaak nog minder ervaring bezitten;
- c. in verhoogde mate neiging tot verandering van opleidings- of beroepsrichting zouden vertonen. De lange afwezigheid uit het rustige burgerbestaan, de verruiming van blik door aanraking met geheel andere gedachten- en levenssferen, de bewustwording van eigen capaciteiten, het zijn allemaal factoren die deze neigingen bevorderen. De een zoekt het misschien in het intellectueel hogere, een andere wil meer afwisselend of ambulanter werk, een derde streeft naar betere financiële perspectieven, maar allen willen ze

wat anders dan de werkzaamheden, die ze als toekomst zagen vóór ze gingen;

- d. nog bijzonder gehandicapt zouden worden in plaatsings- en opleidingsmogelijkheden door allerlei sociale omstandigheden van hunzelf of de maatschappij, waarin ze terug zouden keren. Gezinsverhoudingen plegen niet te verbeteren door langdurige scheiding en de wederzijdse aanpassingsmoeilijkheden geven zorgen. De financiële positie zou voor velen een terugval vertonen tegenover hun militair inkomen. De huisvesting zou vaak een moeilijk punt zijn en de mogelijkheid elders werk te aanvaarden beperkt doordat dan helemaal geen onderdak zou zijn te vinden.

Er was dus inderdaad geen reden om te veronderstellen, dat bij de Nederlandse demobilisatie alles van zelf op zijn pootjes terecht zou komen. Tegen het einde van 1946 waren dan ook verschillende instanties bezig plannen uit te werken en op eigen terrein organisaties te scheppen. De leiding van de overheid hierbij ontbrak echter nog altijd.

Van de zijde van het Ministerie van Oorlog kwam de eerste stap in deze richting pas op 10 Januari 1947 in de vorm van de instelling van een „Inspectie van de Demobilisatie”. De Kolonel Goedewaagen die in deze Inspecteursfunctie werd benoemd, zocht dadelijk samenwerking met de Psychologische Contact Commissie, waarin alle „welzijnsverzorgingsdiensten” (geestelijke gezondheidszorg, Psychologische Dienst, Sociale Dienst, Geestelijke Verzorging, Legervoortlichtingsdienst en R.A.O.), contact met elkaar hielden en van hieruit begon de opbouw van een centraal demobilisatieorgaan.

Het is hier niet de plaats om de groei van deze organisatie, de moeilijkheden die er bij te overwinnen waren en de vorm die het hele apparaat uiteindelijk kreeg, te schilderen. Alleen op de taak die de Psychologische Dienst K.L. erin kreeg, zal hier nader worden ingegaan. Deze taak lag besloten in de rechten van de demobiliserenden in de aanhef van dit artikel vermeld. Enerzijds moest advies omtrent de studie- of beroepskeuze mogelijk worden gemaakt voor iedere demobiliserende, die daaraan behoefte had, anderzijds moest een garantie worden geschapen dat de door het Rijk aan toelagen en renteloze voorschotten bestede gelden zo juist mogelijk zouden worden toegekend, dus verplicht onderzoek voor hen, die een toelage wensten en advies aan de instantie die over de toekenning moest beslissen.

De opzet van methode en materiaal voor dit onderzoek op grote schaal groeide in nauwe aansluiting bij de praktijk. Nog vóórdát er van een geregelde demobilisatieprocedure sprake kon zijn, in Januari 1947, begonnen de eerste gerepatrieerde oorlogsvrijwilligers binnen te druppelen. Het waren meest zieken en gewonden, die in Nederland nog onder behandeling moesten blijven. Bij enkele gevallen kwamen echter ook toen al de vraag naar beroepskeuze-advies naar voren. Deze worden opgeroepen naar de Staf P.D. in Den Haag en individueel onderzocht en geadviseerd door een van de psychologen. Langzamerhand steeg de frequentie tot het maximum, dat op deze manier te verwerken was: dagelijks 3 of 4 gevallen. Het plan was toen nog, het beroepskeuzewerk onder te brengen in het demobilisatiecentrum, dat in het Boschkamp te Huis ter Heide zou worden ingericht. Er moest daar evenwel nogal wat verbouwd worden en de demobilisatie vond voorlopig in het doorgangskamp te Woer-

den plaats. Daarom trok de beroepskeuze-afdeling van de P.D. naar Woerden, wanneer de toevloed van gevallen de capaciteit van „Laan van Meerdervoort 144” overtrof. Het team, doorgaans bestaande uit een psycholoog, twee officieren-beroepskeuze-adviseurs en twee of drie onderofficieren-testleiders, vond onderdak in het Patronaatsgebouw en kon daar tot 20 gevallen per dag verwerken. In Woerden, waar logiesgelegenheid voor de kandidaten was, konden namelijk door overlapping van groepen ('s middags klassicaal schriftelijk testonderzoek, de volgende dag verdere individuele afhandeling, terwijl dan de volgende groep al weer klassicaal in behandeling was) de adviseurs hun tijd ten volle berutten, zodat ieder 6 à 8 gevallen per dag kon behandelen. Van Juli 1947 tot Januari 1948 traden enige malen, in correlatie met het binnenkomen van troepenschepen, zulke golven van beroepskeuze-kandidaten op. In totaal zijn er plm. 500 gevallen op deze wijze geholpen.

Inmiddels was er gewerkt aan de systematisering en vervolmaking van het testonderzoek. In Juni en Juli 1946 vonden besprekingen plaats met de psychologen van de grote bedrijven (Philips, B.P.M., K.L.M., P.T.T., N.S. en T.I.B.) om te komen tot een testbatterij voor het algemene intelligentieonderzoek, die ieder zoveel mogelijk gegevens verstrekke, zodat inlichtingen over de resultaten, verstrekt door de Psychologische Dienst, het eigen onderzoek van sollicitanten bij de bedrijven gedeeltelijk zouden kunnen vervangen. Deze testbatterij kon — zij het helaas op beperkte schaal — worden geijkt op enkele bedrijven en enige scholen. Naar aanleiding van deze ijking werden nog enkele correcties aangebracht en tot op heden is de serie in gebruik gebleven als z.g. „basis-onderzoek”.

Het hele jaar 1947 door bleef, door de ontwikkeling van de toestand in Indonesië, de repatriëring en dus de demobilisatie in een traag tempo verlopen. Voor de goede gang van zaken hier te lande was dat uiteindelijk een gelukkige omstandigheid. Er was daardoor gelegenheid het hele demobilisatieapparaat te laten proefdraaien, zonder dat stringen in de coördinatie van de onderdelen direct tot noodlottige gevolgen behoefden te leiden. In dat jaar kregen allerlei regelingen en organisatorische verbeteringen hun beslag, waarvan het ontbreken echter zeer pijnlijke consequenties zou hebben gehad wanneer de machine meteen op volle toeren had moeten draaien. De uitbreiding van de Sociale Dienst, de vaststelling van de demobilisatievoorzieningen, de bundeling van alle particuliere hulporganisaties in de Nationale Demobilisatieraad waren belangrijke winsten. Het begon nu werkelijk te lijken op een centrale, door de overheid geleide organisatie.

In dit proces waren er natuurlijk de nodige wrijvingen. De Psychologische Dienst dreigde in heftig conflict te komen met het Rijksarbeidsbureau, dat met de arbeidsbemiddeling ook het beroepskeuzewerk geheel aan zich wilde houden; de Inspecteur Demobilisatie had moeilijkheden om van bepaalde afdelingen van het Ministerie een soepele en formeel niet geheel volgens de geldende voorschriften verloopende medewerking te verkrijgen. Alle betrokken diensten moesten veldslagen leveren met de afdeling Personeel, om meer en voor de te verwachten taak geschikte mensen te krijgen, enz. Dit alles had echter gelegenheid langzaam te groeien in dit jaar van opbouw.

Intussen konden langzamerhand iets meer definitieve plannen

worden gemaakt voor de regelmatige terugkeer van grote groepen. De versnelling die men hierin wilde brengen had tengevolge:

- 1e. dat er voor de Psychologische Dienst geen plaats zou zijn in het demobilisatiekamp te Huis ter Heide, zodat hetzij een apart beroepskeuze-advies-centrum opgericht, hetzij het werk gedecentraliseerd (b.v. aan de Gewestelijke Kantoren van de Sociale Dienst gekoppeld) zou moeten worden.
- 2e. het aantal der officieren, die tot beroepskeuze-adviseur zouden moeten worden opgeleid, groter zou worden dan oorspronkelijk was geraamd.

Nadat de strijd tegen het decentralisatieplan (dat door de Psychologische Dienst onaanvaardbaar werd geacht, omdat daarbij van supervisie van het werk door een psycholoog niets terecht zou komen) was gewonnen, werd een geschikt centrum gezocht en gevonden in de Bergansiuskazerne te Ede, die vervolgens door de zorg van de Inspecteur Demobilisatie naar de behoeften van de Psychologische Dienst werd ingericht. De verbouwing en installatie kwam klaar in Februari 1948, juist op tijd om de eerste werkelijk grote groepen demobilisanten te ontvangen.

Voor de opleiding tot beroepskeuze-adviseur werden 20 officieren, die bij de Psychologische Dienst een goede staat van dienst als selectie-officier hadden, vrij gemaakt. De opleiding begon op 13 October 1947. Naast theorie over het demobilisatievraagstuk, over de economische toestand en organisatie van Nederland, over de regelingen voor de demobiliserenden, werden onderwerpen als plaatsings- en scholingsmogelijkheden en beroepsindeling uitgebreid besproken door vooraanstaande deskundigen uit bedrijf en overheidsdienst, ieder op zijn gebied, terwijl natuurlijk ook een ruime plaats werd ingenomen door psychotechniek en psychologie van het beroepskeuzewerk. Na de theoretische cursus, die vier weken duurde, gingen de deelnemers kennismaken met de praktijk van de voornaamste beroepsgroepen. Een uitgebreide serie van één- of meerdaagse excursies naar bedrijven en diensten van allerlei aard bracht hen in aanraking met vertegenwoordigers van de meest uiteenlopende beroepen.

Steeds werden de werkzaamheden en de eisen, die deze aan de beoefenaren van een vak stellen, met de vakmensen zelf en met hun chefs besproken. Na enkele van dergelijke excursies werd dan weer een stafbespreking ingelast, waar van enkele van de bestudeerde beroepen analyses werden gemaakt en werkelijke of gefingeerde beroepskeuzegevallen werden geanalyseerd en „geadviseerd”. Aansluitend aan deze „praktijkervaringen” werd nog een week besteed aan theorie en werd een achttal van de cursisten geschoold in het hanteren van observatietests van uiteenlopend peil en karakter. Daarmee was het eind Januari 1948. 2 Februari was als begindatum van het werk te Ede vastgesteld. Er was echter nog enige vertraging in de verbouwing, zodat pas op 23 Februari de Bergansiuskazerne kon worden betrokken.

De wetenschappelijke verantwoording van het werk van de op deze wijze opgeleide officieren-beroepskeuze-adviseurs vereist uiteraard, dat er leiding en hulp wordt gegeven en toezicht uitgeoefend door vakpsychologen. Deze taak kon bij een opzet op zo grote schaal (het beroepskeuze-advies-centrum werd berekend op een maximale capaciteit van plm. 125

gevallen per dag, d.w.z. 40 % van de demobiliserenden) niet volledig op de psychologen van de Psychologische Dienst blijven rusten. Daarom werd al in Mei 1947 contact opgenomen met verschillende universitaire psychologische laboratoria en werd de medewerking van de daar werkzame psychologen verkregen. Het langzame tempo van de demobilisatie in 1947 maakte echter, dat er dat hele jaar nog geen beroep op hen behoefde te worden gedaan. Ook in 1948 is de toevloed van kandidaten nooit tot de voorziene maximum-capaciteit gestegen. De daarvoor geprojecteerde 3 zelfstandig werkende psychologen waren zodoende nooit nodig. Regelmatig is er echter op deze wijze hulp geboden, wanneer de toevloed van demobiliserenden te groot werd voor de vast in Ede gedetacheerde psychologie van de Psychologische Dienst. De samenwerking was steeds in alle opzichten voortreffelijk.

Nog een ander punt eiste veel voorbereidend werk. Weliswaar hoorde de voorlichting over plaatsings-mogelijkheden niet tot het werk van onze beroepskeuze-adviseurs, daar dit uiteraard veel vollediger door de gewestelijke kantoren van Sociale Dienst en Arbeidsbureaux, die ook de bemiddeling verzorgen, kan worden verricht, maar anders ligt de zaak bij de voorlichting over studiemogelijkheden. De beroepskeuze-adviseurs moesten beschikken over een zo goed mogelijke documentatie van de opleidingen op ieder terrein, overal in Nederland. Wat er op dit gebied bij het Rijksarbeidsbureau was gedaan, werd toentertijd nog niet ter beschikking gesteld. Uit allerlei bron werden echter gegevens verzameld en de twee met deze taak belaste officieren kunnen met voldoening terugzien op hun documentatiewerk, dat in de vorm van een alfabetische klapper inderdaad een betrouwbare en vrij volledige steun bleek bij de voorlichting van de demobiliserenden.

Het beroepskeuzewerk te Ede werd uitgestippeld naar de methode, die ook in Woerden al doeltreffend was gebleken: een over twee dagen verdeeld onderzoek met overlapping van de groepen. Het programma van deze dagen luidt:

1e dag: 's morgens reizen (vóór 12 uur melden te Ede), lunch, 's middags basisonderzoek. (Dit klassicale, schriftelijke testonderzoek, hierboven reeds genoemd, bestaat uit een batterij van 8 tests, die samen een goed beeld geven van het algemeen verstandelijk peil van de kandidaat en enige aanwijzing over eventuele geprononceerde eenzijdigheid in de capaciteiten, vooral in negatieve zin, dus b.v. een uitgesproken gebrek aan aanleg op wiskundig, technisch, administratief of verbaal gebied. 's Avonds zijn de kandidaten vrij. Dan worden echter de „gevallen” verdeeld over de beroepskeuze-adviseurs. Van elke kandidaat wordt nagegaan aan de hand van het formulier P.D. 200 (een tijdens het basisonderzoek door de kandidaat zelf ingevulde inlichtingenstaat, die naast gegevens over zijn opleiding, burgerlijke en militaire loopbaan, liefhebberijen enz., zijn wensen voor toekomstig beroep en studie vermeldt en waarop ook de resultaten van het basisonderzoek worden aangetekend) welke verdere schriftelijke en/of praktische tests hij zeker zal moeten maken.

2e dag: voortgezet schriftelijk onderzoek, voorzover mogelijk in groepjes met gelijk programma, overigens individueel, volgens de aanwijzin-

gen door de beroepskeuze-adviseurs op het P.D. 200 vermeld. (De hier gebruikte tests omvatten: moeilijker intelligentietests op het gebied van verbaal en exact denken, tests voor kennis van diverse ambachten, organisatietests, opstellen, dictees, opmerkzaamheidstests, enz.). Naarmate de kandidaten hier het programma hebben afgewerkt, worden zij bij hun beroepskeuze-adviseur geroepen, voor een persoonlijk onderhoud.

Hierbij wordt ingegaan op alle punten van de verzamelde gegevens en testresultaten, die in verband met de beroeps- of studiekeuze van de kandidaat van belang kunnen zijn. Tijdens dit interview kan de beroepskeuze-adviseur nog weer andere tests of praktische proeven noodzakelijk achten om tot een volledig beeld te komen. Misschien neemt hij die proeven zelf af, misschien verwijst hij de kandidaat naar de afdeling speciale tests. Ook kan hij desgewenst ruggespraak houden met een collega of advies inwinnen van een van de psychologen. (Dit laatste zal hij in alle geval moeten doen, wanneer de gegevens en de wensen van de kandidaten wijzen in de richting van een hogere of „hele-dag” studie, daar voor dergelijke adviezen het fiat van een psycholoog tot de voorschriften behoort). Wanneer hij op deze wijze zijn mening zo volledig en zo goed mogelijk gefundeerd heeft gevormd, bespreekt de beroepskeuze-adviseur de adviezen, waartoe hij in het gegeven geval is gekomen, met de kandidaat. Het spreekt wel vanzelf, dat deze adviezen in het algemeen vrij ruim moeten blijven. Niet een bepaald beroep, maar meer een beroepsrichting en de daaruit waarschijnlijk volgende ontwikkelingsmogelijkheden worden geadviseerd. De concrete functie, de verdere differentiatie en specialisatie zijn afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden in de streek waar de kandidaat thuishoort. Dit is de zorg van Sociale Dienst en Gewestelijke Arbeidsbureaux. De kandidaat verlaat Ede dan met de gegeven adviezen in zijn hoofd en een kaart in zijn zak, vermeldende, dat hij op die dag en onder dat nummer te Ede is onderzocht en geadviseerd inzake zijn beroepskeuze. Bij sollicitaties in de richting van het advies zal hij deze kaart aan de werkgever kunnen tonen met het verzoek inlichtingen in te winnen. (Aan al dergelijke aanvragen wordt prompt voldaan en het systeem heeft al vele sollicitanten in het zadel geholpen.) De beroepskeuze-adviseur noteert zijn indrukken over de kandidaat en de uitgebrachte adviezen op het P.D. 200. De adviezen worden gecopiëerd op een briefkaart die (natuurlijk onder couvert) wordt gezonden naar het Gewestelijk Kantoor van de Sociale Dienst waaronder de woonplaats van de kandidaat ressorteert. Dit kan dan de in aanmerking komende plaatsingsmogelijkheden nagaan en hem helpen, een van deze plaatsen te veroveren. Als de man geplaatst is zendt het Gewestelijk Kantoor bericht daarvan naar het B.A.C., dat zodoende gegevens krijgt voor resultatencontrole.

Deze opzet van het onderzoek heeft in de praktijk uitstekend voldaan en is in de loop van de demobilisatie der oorlogsvrijwilligers nauwelijks meer gewijzigd. Wel was dat het geval met de plaatsing van het beroepskeuzeadvies in het hele demobilisatieproces. Na enkele experimenten, die z.g. economischer waren, maar in het gebruik tot moeilijk-

heden aanleiding gaven, werden de door de Psychologische Dienst K.L. geprojecteerde indeling van het demobilisatieverlof en wijze van oproeping voor beroepskeuze-onderzoek aanvaard, te weten:

Zo vroeg mogelijk in het verlof naar het Gewestelijk Kantoor van de Sociale Dienst. Hier wordt, met de candidaat samen, bekeken of beroepskeuze-advies nodig of nuttig zal zijn. Zo ja, dan wordt dit opgegeven aan het B.A.C. Dit roept de kandidaten zo spoedig mogelijk op. Een paar dagen na het onderzoek komt de candidaat terug bij het Gewestelijk Kantoor, dat dan inmiddels de adviezen van het B.A.C. ook heeft ontvangen en het geval verder kan behandelen. Deze methode heeft goed voldaan en is sindsdien gehandhaafd.

Het zou te ver voeren in dit artikel nog in te gaan op bijzondere selecties waarbij soms wat afwijkende behandelingsmethoden moeten worden toegepast. Grote „afnemers” van werkkrachten zoals politie en marechaussee hebbens soms praktischeisen, die in de methode moeten worden opgevangen. Dat aan dergelijke bijzondere verlangens steeds met zeer geringe afwijkingen van de normale gang van zaken kon worden voldaan, is voor de Psychologische Dienst een bevestiging van de juistheid en volledigheid in opzet en organisatie van het onderzoek als geheel.

De gehele inrichting en bezetting werd in October 1947 gebaseerd op de verwachting, dat per dag plm. 120 gevallen zouden moeten worden afgedaan. Deze schatting berustte op het voorgenomen demobilisatietempo van 6000 man per maand en de naar buitenlandse analogieën gekoesterde verwachting, dat plm. 40 % hiervan voor beroepskeuzeadvies in aanmerking zou komen. De vertraging van de demobilisatie ten opzichte van de toenmalige plannen was oorzaak dat het B.A.C. nooit op deze topcapaciteit heeft behoeven te werken. Dat zou trouwens, vooral in de laatste maanden, ook onmogelijk zijn geweest, want het aantal beroepskeuzeadviseurs was door verlaten van de dienst, voorziening in personeeltekort bij andere werkzaamheden van de P.D. enz. dusdanig terug gelopen, dat van Februari tot October 1948, de tijd van de regelmatige grote transporten, een capaciteit van 60 à 70 gevallen per dag het maximum was, dat het B.A.C. kon verwerken. Dat bleek vrijwel genoeg om het tempo van de demobilisatie bij te houden. Een dreigende achterstand kon — door de pauze die in de demobilisatie moest worden ingelegd — worden ingelopen voor hij ernstige moeilijkheden had opgeleverd. In totaal waren begin 1949 bijna 13.000 oorlogsvrijwilligers gedemobiliseerd en plm. 600 daarvan zijn door de Psychologische Dienst bij hun beroeps- of studiekeuze geadviseerd. Wat het B.A.C., door verlies van personeel (van 20 op 12 beroepskeuzeadviseurs) aan capaciteit te kort kwam werd juist ongeveer gecompenseerd door het vertraagde demobilisatietempo (variërend van ruim 1000 tot plm. 3000 man per maand in plaats van de voorgenomen 6000). En zo kon het B.A.C. zijn taak ten aanzien van de oorlogsvrijwilligers de baas blijven.

En nu de resultaten van deze arbeid. Uiteraard is een algemene controle nog maar in een beginstadium. Pas wanneer de mensen zijn geplaatst en een zekere tijd — zeg enkele maanden — in hun functie werkzaam zijn, kan worden nagegaan in hoeverre de adviezen juist zijn geweest. Het eerste deel van een dergelijke „verantwoording” was een onderzoek naar plaatsing en slagen in de burgerfunctie bij de eerste

groepen van deze oorlogsvrijwilligers, de groepen door de P.D. te Woerden behandeld. De resultaten waren, vooral wat het werk van de Psychologische Dienst betreft, zeer gunstig. Een garantie dat dit resultaat representatief is voor het werk ook van het latere B.A.C., is natuurlijk niet te geven, maar enig vertrouwen mag er toch wel uit worden geput. Een onderzoek over de eerste maanden van het bestaan van het B.A.C. zal binnenkort gereed komen en de controle gaat regelmatig door.

Zo mag dan de Psychologische Dienst hopen, het hare te hebben bijgedragen tot het welslagen van de demobilisatie. Dat dit grote probleem, dat steeds te vele onbekende variabelen telde en daarom veelal experimenterend en benaderend moest worden aangepakt, in alle opzichten volledig is opgelost zou ik niet graag beweren. In hoeverre het door de toewijding van alle betrokken instanties gelukt is, tot redelijke resultaten te komen, moet in hoofdzaak nog blijken. Ook in de geschiedenis hebben demobilisatiefouten zich soms pas na jaren gewroken. Persoonlijk heb ik echter wel de overtuiging, dat Nederland het er in dit opzicht tot nog toe goed heeft afgebracht en op deze grondslagen de te verwachten demobilisatie, ook van grote groepen dienstplichtigen, met vertrouwen tegemoet mag zien. Dat is bij een vraagstuk van deze omvang ook al een heel ding. Laten we hopen — in de eerste plaats voor de betrokken oorlogsvrijwilligers en dienstplichtigen, maar daar bovendien voor het welzijn van ons gehele land en volk —, dat over enkele jaren deze overtuiging door de praktijk ten volle zal worden bevestigd.

Boekbespreking

LAATSTE ACTE (een cocktail van soldatenleven en politiek in Indonesië) door A. van Sprang, N.V. Uitg. W. van Hoeve, 's-Gravenhage. Prijs ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Schrijver heeft als journalist gedurende zeven maanden (Mei tot December 1948) onze troepen in Indonesië bezocht en geeft ons in een serie momentopnamen op onderhoudende wijze een beeld van — zoals hij zelf zegt — de „doodgewone soldaat” aldaar. Hij toont ons de vele en veelzijdige problemen waarmede deze soldaat te kampen heeft en ook diens reacties op de grote en kleine gebeurtenissen welke zijn soldatenleven beïnvloeden.

Men kan vernemen hoe deze soldaat

— men kan haast zeggen zijn volksaard getrouw — hartgrondig kan kankeren en met zijn kritiek onmiddellijk — soms te snel en op het onkrijgstuchtelijke af — gereed staat.

Gelukkig zien we ook dat de humor bij deze soldaat vrij snel weer naar boven komt, welke goede eigenschap hij onder een voorgewende ruwheid of onverschilligheid tracht te verbergen en dat hij als er gehandeld moet worden, zijn plicht en dikwijls meer dan zijn plicht weet te doen.

Moge schrijver met dit boekje zijn doel, n.l. het opwekken van begrip en belangstelling voor de soldaat in Indonesië, ten volle bereiken.

v. d. B.

DE HUIDIGE OPVATTINGEN OMTRENT GEBRUIK EN ORGANISATIE VAN DE AMERIKAANSE VELDARTILLERIE

door T. DE WINTER, *Majoor der Artillerie K.N.I.L.*

Het doel van dit artikel is, een indruk te geven van hetgeen de artillerie-ervaringen van de 2e Wereldoorlog ons hebben geleerd. Ik zal mij hierbij moeten onthouden van artillerie-technische onderwerpen en mij uitsluitend beperken tot het tactisch gebruik van het wapen, zoals dit in de 2e Wereldoorlog geschiedde en zoals dit voor de toekomst wordt gezien. Omtrent de artillerie in de toekomst is echter nog weinig bekend en slechts weinig literatuur is hierover beschikbaar. Ik heb mij hier dus moeten beperken tot enkele punten die aan het eind van dit artikel zullen worden gegeven. Over de nieuwe wapens die de artillerie zullen vervangen dan wel zullen aanvullen is eveneens nog weinig bekend; over definitieve gegevens wordt nog niet beschikt.

Achtereenvolgens zullen worden behandeld:

1. de grondslagen voor het gebruik van de veldartillerie;
2. de taken en de organisatie van divisie-, korps-, en legerartillerie; de nadruk op divisieartillerie;
3. het optreden van zelfstandige afdelingen artillerie gedurende de 2e Wereldoorlog, de ervaringen hiermede opgedaan en de als gevolg van deze ervaringen ontworpen artilleriedivisies. In het kort te beschouwen taak en organisatie van US — Duitse en Russische art Divn.;
4. de invloed van nieuwe wapens op de veldartillerie.

1. De grondslagen voor het gebruik van de veldartillerie.

Dit zijn oude bekenden. Zij zijn zo lang artillerie bekend is dezelfde en zullen ook in de toekomst ongewijzigd blijven.

De voornaamste taken van de veldart zijn:

- a. steun verlenen aan de infanterie (of andere wapens); het neutraliseren of vernietigen van die doelen, die het meeste gevaar opleveren voor de te steunen eenheden;
- b. het geven van diepte in het gevecht door vuur op vijandelijke reserves, transporten en commandoposten (verstoring bevelsvoering- en verbindingsapparaten).

De veldart levert door haar vuursteun een belangrijke bijdrage aan de actie van de strijdmacht in haar geheel. Zij bezit een groot vernietigend en neutraliserend vermogen. Zij dwingt de vijand zich te ontplooiën en heeft een demoraliserende invloed. Tevens bezit zij een grote mate van beweeglijkheid, is in staat steun te verlenen over een breed en diep front en haar vuur te verleggen zonder dat zij hiervoor van stelling behoeft te veranderen. Deze eigenschappen maken het mogelijk een

grote massa artillerie te concentreren en te leiden door één vuurleiding. In de wijze, waarop de commandant zijn artillerie inzet en gebruikt, bezit hij een krachtig wapen om het verloop van het gevecht te beïnvloeden; door voldoende contrôle, nauwe samenwerking met de te steunen troepen, goede waarneming en betrouwbare verbindingen kan een hoge mate van efficiëncy worden bereikt.

Teneinde haar voornaamste taak, t.w. het verlenen van steun aan de infanterie in het gevecht te kunnen vervullen wordt de divisie art normaal zodanig onderverdeeld dat bepaalde art. eenheden worden aangewezen voor rechtstreekse steun van bepaalde inf eenheden, terwijl de resterende art in Div reserve wordt gehouden, en wordt gebruikt voor algemene opdrachten.

Het aanwijzen van taken voor rechtstreekse steun aan art eenheden verzekert nauwe samenwerking met de te steunen eenheden en stelt de art. in staat, tijdens een snel wisselend verloop van het gevecht, beter aan aanvragen van infanterie te kunnen voldoen. In het geval dat een artillerie-eenheid aangewezen wordt voor rechtstreekse steun voorziet zij in liaison officieren en verbindingen met deze eenheid, en voldoet zoveel mogelijk aan de aanvragen haar door de te steunen eenheid gedaan.

De art. verandert van stelling indien het noodzakelijk is voor de af te geven vuren en indien het voor de samenwerking met de te steunen eenheid noodzakelijk wordt. De veldart volbrengt haar taak het beste onder gecentraliseerd commando, zodat zowel de art aangewezen voor rechtstreekse steun als de artillerie, aangewezen voor algemene opdrachten v.z.v. mogelijk steeds onder gecentraliseerd commando moeten worden gehouden.

Het zal echter voor de DAC veelal niet mogelijk zijn, dit gecentraliseerd commando naar behoren uit te voeren. Een en ander houdt o.m. verband met het verloop van de actie, de frontbreedte, het terrein, de waarneming en de verbindingen. Wanneer een gecentraliseerd commando onmogelijk is, moet de DAC art eenheden toevoegen aan de te steunen eenheden, waarbij dus de art onder commando van de betrokken eenheid wordt geplaatst.

Korps (leger) artillerie kan onder bevel staan van het korps (leger), of geheel of gedeeltelijk onder commando van divisies worden geplaatst. Eenheden, die onder commando staan van korps (leger) kunnen worden aangewezen om het vuur van de DA van bepaalde divisies te versterken.

Over het gebruik van veldartillerie werd door Napoleon in zijn militaire stellingen het volgende gezegd:

- a. infanterie, cavalerie en artillerie kunnen niet zonder elkaar optreden. Zij zullen tezamen moeten worden gelegerd teneinde elkaar te kunnen steunen in geval van verrassingen;
- b. in de mars en in stelling moet het grootste deel van de artillerie zich bevinden bij de infanterie en de cavalerie. De rest moet in reserve worden gehouden.
- c. hoe beter de infanterie, hoe meer zij dient te worden gespaard en hoe meer zij moet worden gesteund door de artillerie. Goede infanterie is zonder twijfel de ruggegraat van een leger; zij zal echter een langdurige en moeilijke strijd moeten voeren tegen een vijand met overmachtige artillerie, zij zal haar moreel verliezen en ten-

slotte worden vernietigd. Een generaal, die een beter tacticus is dan zijn tegenstander, zal in het begin van de strijd met betere infanterie succes kunnen behalen ook al beschikt hij niet over voldoende artillerie. Op de beslissende dag zal hij echter ernstig de inferioriteit van zijn artillerie gevoelen.

Een modern Amerikaans voorschrift zegt o.m.:

„Succes in het gevecht kan alleen worden behaald indien er volledige „samenwerking is tussen alle wapens. Geen enkel wapen kan „alleen de strijd winnen. Succes wordt verkregen wanneer „iedere man en elk wapen zodanig worden gebruikt dat zij elkaar maximum steun verlenen. Waar infanterie en artillerie zo nauw met elkaar „zijn verbonden is het noodzakelijk dat de doctrines, het vermogen en „de beperktheden van de wapens door allen worden begrepen.”

Een ander Amerikaans voorschrift zegt:

„De reden van bestaan van veldartillerie is: het vermogen de infanterie „in het gevecht te kunnen steunen. Artillerie ageert uitsluitend met „vuur' en is niet in staat tot onafhankelijk optreden”.

2. De Divisieartillerie.

Thans zal nader worden beschouwd de divisieartillerie en wel in de eerste plaats de organisatie, zoals deze is voorgesteld voor de nieuwe infanterie-divisie en in de tweede plaats haar taak en organisatie in het gevecht en de taak van de DAC.

Bij de beschouwing van de organisatie zien we dat de afdeling art, aangewezen voor rechtstreekse steun, de grondslag vormt waarop de gehele organisatie der DA is gebouwd. Vuurplannen en het gebruik van de DA zijn eveneens gebaseerd op deze primaire taak: steun verlenen aan de infanterie. Daar artillerie niet zelfstandig kan optreden hangt haar opstelling en verplaatsing geheel af van de opstelling en verplaatsing van de te steunen eenheid. De opstelling en taken van de veldart zijn zodanig dat zij de beschikbare vuurkracht van de infanterie-wapens kan vermeerderen, teneinde doelen, welke gevaar voor de infanterie opleveren te kunnen vernietigen of neutraliseren.

In de oude infanteriedivisies bestond de DA uit 3 Afdn lichte art nl. 105 mm hw elke Afd bestaande uit 3 batterijen à 4 stukken en 1 middelbare afd 155 mm hw, eveneens bestaande uit 3 batterijen à 4 stukken. Totaal in de infanteriedivisie 48 stukken, totale sterkte aan manschappen en officieren 2329 man, het geheel onder commando van een brigadier-generaal.

In de nieuwe infanteriedivisie heeft de artillerie belangrijke uitbreiding ondergaan. De totale sterkte van de DA bedraagt thans \pm 3900 man. De basisorganisatie (3 afdn 105 mm en de afd 155 mm hw) is gelijk gebleven, echter de stukken in de batterij zijn vermeerderd van 4 tot 6.

Bij de DA is thans ingedeeld een afdeling luchtdoelartillerie. Op de organisatie hiervan zal niet verder worden ingegaan, volstaan zal worden met de vermelding dat de sterkte \pm 800 man bedraagt. Een onderscheid wordt gemaakt tussen vredes- en oorlogsorganisatie van de infDiv dus ook van de DA. In de vredesorganisatie bedraagt de sterkte 180 officieren en 2174 man; niet is opgenomen in deze organisatie de Afd Lua terwijl bij de veldart de batterij niet uit 6, doch uit 4 stukken bestaat.

In de oorlogsorganisatie heeft de afd 105 mm hw, een sterkte van ruim 700 man, de afdeling 155 mm hw een sterkte van 660 man. Elke Afd heeft organiek ingedeeld 2 liaison (waarnemings) vliegtuigen en beschikt naast haar andere wapens tevens over 47 granaatwerpers.

V.w.b de organisatie zal hiermede worden volstaan, het zou te ver voeren dieper op afdelings en batterijorganisatie in te gaan.

De DA vormt de m i n i m u m art vuurkracht van de divisie bij een zwakke weerstand. Bij een sterke weerstand moet de DA worden aangevuld met art-eenheden van korps of leger.

Zoals reeds werd gezegd zal de DA zoveel mogelijk onder gecentraliseerd commando blijven, teneinde de DivC in staat te stellen een zo efficient mogelijk gebruik te maken van de totale vuurkracht.

Zodra echter artillerie-eenheden niet onder gecentraliseerd commando, om redenen hiervoren genoemd, kunnen blijven, moet de art onder commando worden gesteld van de eenheid aan welke zij steun verleent.

In dergelijke gevallen onderhoudt de DAC nauw contact met deze eenheden en het is zijn taak aan de DivC advies uit te brengen omtrent het tijdstip, waarop deze eenheden weder onder gecentraliseerd commando mochten worden gebracht; het is tevens zijn taak hiervoor voorbereidingen te treffen. De organisatie van de DA laat toe het samenstellen van SOP's (Standing Operation Procedure). Er moet echter rekening worden gehouden met de tijdelijk aan de Div art toe te voegen, zelfstandige art-Afdn, zowel voor hun indeling en optreden, als voor het weder opheffen van de detachering. De organisatie van de eenheden van de DA bij het gevecht hangt uiteraard ten nauwste samen met de wijze waarop de DivC de actie zal uitvoeren. De organisatie moet zodanig zijn dat niet alleen de aan de divisie tijdelijk toegevoegde zelfstandige Afdn in de DA kunnen worden opgenomen, maar tevens zodanig dat deze Afdn met de organieke Afdn in groepen kunnen worden samengevoegd. In deze groepen moeten de Afdn eenzelfde taak hebben; normaal zal een dergelijke groep worden gecommandeerd door de commandant van een organiek tot de DA behorende afdeling. De middelbare afdeling (155 mm hw) heeft als primaire taak de steun van de divisie in het algemeen, als secundaire taak de versterking van het vuur van een bepaalde Afd art, één en ander afhankelijk van de toestand. Indien deze afd haar primaire taak verricht staat zij uiteraard onder co van de DAC. Indien de afd haar secundaire taak verricht dient zij nauw contact te houden met de Afd wier vuur zij moet versterken, in welk geval zij haar vuuropdrachten dan direct van de te steunen Afd ontvangt en verplicht is hieraan te voldoen, tenzij de uitvoering van haar primaire taak zulks verhindert. Afdelingen of groepen samengesteld uit 2 of meer afdelingen worden aangewezen voor steunverlening aan een bepaalde infanterie-eenheid; zoveel mogelijk zal steeds dezelfde Afd art voor steun van dezelfde inf eenheid worden aangewezen, waardoor de samenwerking in belangrijke mate wordt bevorderd.

Indien een afdeling niet voor rechtstreekse steun wordt gebruikt, bijv. wanneer het normaal te steunen inf Regt in reserve is, wordt deze Afd ingezet voor algemene opdrachten, totdat zij haar primaire taak (rechtstreekse steun) weder kan vervullen. De C van zulk een Afd art is echter verplicht voortdurend contact te houden met de inf eenheid zodat wan-

neer deze Afd. wordt aangewezen om zijn primaire taak weder te vervullen, zij voor deze taak gereed is. Onder dit contact wordt o.m. verstaan de voorbereiding voor een volgende actie; het uitwisselen van liaison-officieren blijft voortdurend noodzakelijk. De voornaamste taak van de Afd. aangewezen voor rechtstr. steun is maximum vuursteun verlenen aan de inf eenheid.

Deze vuursteun mag alleen op bevel van de divisiecommandant van de infanterieeenheid worden ontnomen. De afd, aangewezen voor rechtstr. steun blijft onder co van de DAC, tenzij omstandigheden contrôle onmogelijk maken en zij onder co van de te steunen eenheid moet worden geplaatst. In het laatste geval komt de Afd-art zowel tactisch als administratief onder co van de te steunen inf eenheid. De Divart van een divisie in reserve kan door het korps worden gebruikt voor algemene steun, onder voorwaarde echter dat het zich tijdig weder bij de divisie kan voegen en een voldoende staf van officieren bij de divisie kan achterlaten om toekomstige operaties voor te bereiden, en daarvoor de nodige verkenningen te verrichten.

Een afd Art meetdienst is niet organiek bij de divisie ingedeeld, doch een „art meetafd” behoort tot de organieke eenheden van het korps.

Indien noodzakelijk kan een deel van de art meetafd aan een divisie worden toegevoegd, de taken van deze eenheid zijn dan:

- a. Het verzamelen van inlichtingen. Hieronder mede begrepen plaats van vij art en andere doelen;
- b. Het verlenen van hulp van de correctie van het vuur, de waarneming en vuurconcentratiën;
- c. Contrôle over de art meetdienst.

De samenwerking van- en de contrôle over de waarnemers in voorste lijn in de sector van de divisie geschiedt door middel van liaison offn, die zich bij de infanteriecommandanten bevinden. Overigens wordt de waarneming gecoördineerd door de aanwijzing van waarnemingsposten, het aanwijzen van zônes, waarvoor verantwoordelijk, het gebruik van eenheden v.d. art meetdienst en het plaatsen van waarnemers van verschillende art eenheden op eenzelfde waarnemingspost, waardoor coördinatie wordt verkregen zowel tussen de eenheden in de divisie onderling als met de Divart van aangrenzende divisies. Wanneer het terrein zodanig is, dat niet alle eenheden gunstige waarnemingsposten kunnen verkrijgen, is de volgorde van prioriteit: ten eerste de art eenheden, aangewezen voor rechtstr. steun; ten tweede de geluiden lichtmeetdienst eenheden; ten derde de art eenheden, aangewezen voor algemene opdrachten. De art eenheden, bestemd voor rechtstr. steun vereisen de beste waarneming van het onmiddellijke front voor de infanterie, de eenheden art „algemene opdrachten” kunnen normaal volstaan met waarnemingsposten met een meer algemeen gezichtsveld. De waarneming is niet ongelimiteerd doch moet hoofdzakelijk worden beperkt tot de terreinstrook welke aan de art eenheid in de eerste paats is toegewezen.

De commandant van de Divart heeft een tweeledige taak. Hij commandeert n.l. alle artillerie in de divisie, zowel de organieke als de bij de Div gedetacheerde eenheden, en hij is de artillerie adviseur van de DivC v.w.b alle zaken de artillerie betreffende.

Zijn voornaamste verantwoordelijkheden zijn:

- a. opleiding van DA;
- b. vuurleiding van de DA;
- c. contact onderhouden, hetzij persoonlijk dan wel d.m.v. liaison officieren met de DivC;
- d. voortdurend in beschouwing houden welke taken de artillerie in staat is te verrichten; voorbereid zijn om, reeds voordat de Div C zijn beslissing maakt, advies in te dienen v.w.b. het gebruik van de Div art;
- e. het art plan samenstellen, gebaseerd op het goedgekeurde advies;
- f. advies bij de DivC indienen betreffende personeel-, materieel en opleiding.

Tot zover de taak en het gebruik van de DA. De korps- en legerartillerie staan op een geheel ander plan. Is de DA een vast organiek onderdeel van de divisie met organieke eenheden met steeds dezelfde organisatie, de aan korps en leger toegevoegde artillerie-eenheden zijn alle zogenaamde W.D. reserveartillerie eenheden. Deze eenheden worden aan het korps en leger toegewezen en weder ontnomen naarmate de situatie dit nodig maakt.

De enige organieke eenheden in de korpsartillerie zijn de staf, de stafbatterij en de art meetafdeling. Naar gelang de taak van het korps worden afdelingen artillerie toegevoegd. Deze Afdn omvatten normaal zowel lichte, middelbare als zware artillerie-eenheden. De taak van de korpsartillerie is steun te verlenen aan het korps door het vuur van divisieartillerie te versterken, neutraliseren en vernietigen van vij artvuur of vijandelijke reserves, transporten, commandoposten en verbindingscentra. Normaal zal de DA steun nodig hebben van de korpsart. Dit kan geschieden door steun van de korpsart blijvende onder co van de korpsartC en door het onder commando van de Div stellen van bepaalde korps art eenheden.

De overweging, welke wijze van steun het beste is, hangt van dezelfde factoren af als hiervoren genoemd voor de Div art eenheden. Ook hier zal de korps artC voorbereidingen moeten treffen zijn artillerie zodra de toestand het toelaat weder onder gecentraliseerd commando te brengen.

Afdelingen met eenzelfde taak moeten ongeacht het kaliber van de stukken, in groepen worden samengevoegd. Een Afd kan het vuur controleren en leiden van een andere Afd d.m.v. de commandopost. In principe wordt aangenomen, dat één afdelingscp een groep van 4 Afdn kan controleren. Geïmproviseerde cpn zijn een laatste hulpmiddel, normaal moet gebruik worden gemaakt van bestaande afdelingscommandoposten. Op de taak van de korpsartC zal niet dieper worden ingegaan; evenmin op de straforganisatie in de korpsart. Volstaan zal worden met te vermelden dat de voornaamste taken van de korpsartC zijn:

- a. voortdurende beschouwing van de taken waartoe de art in staat is en adviseren in het gebruik van de korpsart aan de korpsC;
- b. gebaseerd op het goedgekeurde advies het gebruik van de korpsart voorschrijven;
- c. art bijlage van het korpsbevel samenstellen;
- d. de korpsart organiseren voor het gevecht;

e. opleiding van de korpsart en toezicht houden op de opleiding van de artillerie, aan het korps toegevoegd.

Alle artillerie, welke niet organiek is ingedeeld bij divisie of korps wordt beschouwd als W.D.¹⁾ reserve artillerie. Deze artillerie is beschikbaar voor de toewijzing aan legers, legergroepen en „task forces”. Zij bestaat hoofdzakelijk uit zelfstandige artillerieafdelingen. Artillerie, toegewezen aan legers wordt normaal weder verdeeld over de korpsen in het leger. In bijzondere gevallen blijven lange-afstands-artillerie-eenheden onder co van het leger voor zeer speciale taken.

Uit de ervaring in de 2e Wereldoorlog is gebleken dat de vuurkracht van de infanterie niet langer beslissend is zoals dat in verschillende slagen bij de 1e Wereldoorlog het geval was. Een uitleg die hiervoor gegeven wordt, is, dat de infanterist in vuurkracht van artillerie en in tanks een hulpmiddel ziet welke hij wenst te gebruiken, teneinde het man tegen man gevecht te vermijden.

Niettemin speelt de infanterie nog steeds de beslissende rol en zal dit waarschijnlijk ook in de toekomst blijven doen, daar terrein alleen kan worden bezet en vastgehouden door infanterie, zelfs al is alle tegenstand van tevoren gebroken.

3. Het optreden van de zelfstandige afdelingenartillerie gedurende de laatste wereldoorlog.

Hierover zijn de meningen verdeeld. In het algemeen is men er van overtuigd, dat zij hun tactische taak naar behoren hebben verricht. De administratieve moeilijkheden waren echter vele, daar alles geschiedde op afdelings-niveau, hogere staven bestonden niet. Vele beschouwingen zijn gehouden, of het wenselijk was, deze zelfstandige afdelingen samen te voegen in één divisie volgens het model van infanterie-divisies, dus bestaande uit Afdn van verschillend kaliber met de normale diensten.

De zelfstandige Afdn hebben dus uit een tactisch oogpunt hun taak volbracht; op administratief terrein was het resultaat echter allerminst bevredigend. Getracht moet dus worden, de tactische verrichtingen op een zelfde peil te houden en de administratieve moeilijkheden op te lossen. Om dit te begrijpen is het goed de geschiedenis van de artillerie na te gaan sedert de 1e Wereldoorlog. In vreedstijd ontstond er meer en meer scheiding tussen artillerie en infanterie. Het ongewenste van deze toestand werd zowel door inf als door art offn ingezien en men vond een oplossing in het organiseren van de gevechtsgroepen (in de divisie) waarin de divisieartillerie hand in hand werkte met de infanterie.

Deze gevechtsgroepen stonden onder administratieve contrôle van de Div St en men dacht gedurende de in 1940—1941 gehouden manoeuvres, dat men tenslotte in het vorenstaande de oplossing had gevonden. Het tactische gebruik van de artillerie werd later enigszins gewijzigd daar de Div C door het gevechtsgroepsysteem niet in staat was zijn gehele artillerie op bepaalde doelen te concentreren. Er kwam echter geen verandering in het administratief toezicht en de Div St bleef dit uitoefenen, zodat gedurende de gehele 2e Wereldoorlog de divisieartillerie, zowel tactisch als administratief onder direct commando van de DC bleef. Bij de korpsartillerie was de toestand minder gunstig. De

1) War Département.

artillerie brigade (oorspronkelijk organiek in het korps), was uitsluitend bedoeld als een tactische eenheid, doch het bleek dat toen de brigade werd ingezet de commandant zowel het tactische als het administratief bevel moest voeren. In de Noord-Afrika campagne bleek het, dat er steeds meer artillerie-eenheden nodig waren voor het bestrijden van tankaanvallen en bestrijding van vij art. Aan de brigade in het korps werden dus meer artillerieafdelingen toegevoegd, die toen zonder veel moeilijkheden door de brigade konden worden opgenomen. Met de brigade- en regimentsorganisatie bleek men in staat, zowel het tactische als het administratieve deel behoorlijk te kunnen controleren.

Later in de oorlog (October 1943) ging men over de gehele linie over tot de zelfstandige afdelingen en afzonderlijke groep- en brigade strafkwartieren, welke uitsluitend waren voor tactische contrôle. De reden tot het overgaan van het vormen van alle niet tot de divisieart behorende eenheden in zelfstandige afdelingen was, dat men een beter gebruik van de artillerie op deze wijze mogelijk achtte. Nu kon men immers onder een bepaalde staf een aantal afdn stellen en dit zowel voor hoeveelheid, als caliber aanpassen aan de toestand. Hoewel deze methode tactisch voldeed, bleek het administratief weinig gunstig te zijn. Men stelle zich voor 20 zelfstandige Afdn, welke direct te maken hebben met de kwartiermeester, met de AG en andere stafofficieren in het leger, het is duidelijk dat dit een enorme hoeveelheid administratief werk vereist.

Bovendien waren de Afdn zonder administratief toezicht, hetgeen zeer ongewenst was, zowel voor het hogere stafkwartier als voor de Afdn zelf. In 1944 realiseerde het WD zich deze ongunstige toestand en men liet een circulaire uitgaan dat, waar mogelijk, afdelingen in groepen moesten worden samengevoegd. De erkenning dat zelfstandige afdelingen ongewenst waren scheen een stap in de richting om weder te komen tot een regimentsorganisatie. Dit was echter niet het geval, daar een vaste samenstelling van groepen niet kon worden gemaakt. In de praktijk bleken uiteraard de tactische overwegingen doorslaand en de afdelingen werden van de ene groep naar de andere overgeplaatst. Deze veranderingen maakten goede administratieve bevelvoering onmogelijk. Toen de 2e Wereldoorlog afgelopen was, was nog steeds de zelfstandige Afd min of meer alleen op de wereld zonder hulp en contrôle en met zeer weinig toezicht. Een commissie van officieren, welke rapport uitbracht over de administratieve moeilijkheden van de zelfstandige artAfd vermeldt: „Het gebrek aan een administratieve staf boven de zelfstandige Afd had een ongunstige invloed op het moreel van de troep en de aanvoer. Om die redenen moet er een administratieve staf worden gesteld boven de zelfstandige Afdn. Niet alle aan het korps toegevoegde Afdn zullen steeds in hetzelfde korps blijven; er is echter behoefte aan een vaste administratieve en tactische organisatie die alle artillerie afdelingen in het korps, welke niet organiek tot de divisie behoren, zowel tactisch als administratief commandeert”.

Het US leger was niet het enige dat problemen had op te lossen voor de niet organiek tot de divisie behorende artillerie-eenheden. In het Duitse leger vond men dezelfde toestand. De Duitsers vonden reeds vroeg in de oorlog uit, dat de verandering in het detacheren van artillerieonderdelen in het leger, grote moeilijkheden opleverden en dat, in

vergelijking met de divisieartillerie, de legerartillerie-eenheden op een onverantwoordelijke wijze werden verwaarloosd.

In de tweede helft van 1943 werden dan ook artillerie-divisies gevormd. Deze divisies werden gebruikt door de hogere commandanten als een sterk wapen, zowel in de aanval als in de verdediging. Later in 1944 losten deze Duitse divisies zich op, doch de principes van de divisie organisatie bleven voortbestaan in de legerartilleriebrigaden, die later Volks Artillerie Korps werden genoemd. De organisatie van de Duitse artillerie-divisies ziet er zeer in het kort als volgt uit:

divisiestaf — commandobatterij — tankdetachement voor waarnemers in voorste lijn — bat verbindingstroepen — vuurleiding batterij — waarnemingsbataljon — afdeling aanvoerinfanterie bat — inf „assault gun” Bt — antiluchtdoel — A/T co verder 2 Regt art, waarvan 1 bestaande uit 4 Afdn 105 mm en 2 Afdn 150 mm hw, het tweede bestaande uit 2 Afdn 170 mm en 1 Afd 210 mm, alle Afdn hebben 6 vuurmonden.

Het verschil tussen de divisieartillerie en de niet organiek tot de divisie behorende art onderdelen is voornamelijk te vinden in hun taak en stellingen. De Divart trad in hoofdzaak onafhankelijk op en moest zodanig zijn uitgerust dat zij deze taak naar behoren kon volbrengen.

Andere art onderdelen treden meestal op als een deel van een grotere eenheid. De taken, toegewezen aan de art in de verdediging tijdens de actie tegen Rusland waren als volgt:

- 1e neutraliseer vijandelijke artillerie.
- 2e vuur op personeel en tankconcentraties voordat de aanval wordt ingezet.
- 3e het stoppen en terugslaan van de aanvallende infanterie.

In samenwerking met de luchtmacht had de artillerie de taak het onder vuur nemen van het aan- en afvoer-systeem en het vuur op commandoposten, en verbindingslijnen.

Daar de DA slechts de beschikking had over 3 lichte afdelingen en 1 middelbare afdeling kon het, in de divisies (die een zeer breed front bezetten), zijn taak niet uitvoeren. In zulke gevallen werden aan de Divart eenheden toegevoegd van de algemene reserve, meestal bestaande uit 105 „guns” en 150 en 210 mm hw Afd. De taakverdeling was normaal de rechtstreekse steun van de infanterie voor de DA, en voor de toegevoegde art, het uitvoeren van algemene opdrachten en art bestrijding. De Div, georganiseerd als hierboven aangegeven, was de enige in haar soort in het Duitse leger. De organisatie werd in September 1943 goedgekeurd en in October 1943 werd de divisie opgericht. In Augustus '44 werd zij ontbonden, niet omdat zij gefaald had in haar taak of omdat zij ernstige verliezen had geleden, maar omdat de meeste onderdelen van de divisie aan andere eenheden waren toegevoegd. In het Westfront trachtten de Duitsers niet alleen artillerie-divisies in te zetten, maar zelfs artillerieskorpden, doch gebrek aan benzine en ammunitie beperkte het gebruik van deze eenheden aanmerkelijk.

Het Russische leger beschikte niet alleen over artillerieskorpden maar ook over zelfstandige artillerieskorpden. Deze werden gedurende het gehele verloop van de 2e Wereldoorlog gebruikt. Er was een directe commando van het hoogste echelon tot de afdeling, dat de Russen in

staat stelde nauwe contrôle uit te oefenen, hetwelk zowel tactisch als administratief zeer goed bleek te voldoen.

Over de organisatie van de Russische art is weinig bekend. Uit dagorders, uitgegeven door Stalin blijkt echter, dat in het Russische leger vele art divisies aanwezig zijn. In de 2e Wereldoorlog is gebleken, dat de Russen optreden met art Brigs — Art-Divn en soms zelfs met art korpsen. Deze werden gebruikt als onafhankelijke en zelfstandige eenheden voor een tactisch doel en werden in het gevecht gebruikt op de wijze zoals dit voor de inf-Div geschiedde. Uit rapporten is gebleken, dat het vuren met directe richting door de Russische art herhaaldelijk voorkwam, waaruit kan worden opgemaakt, dat de art stellingen ver vooruit geschoven waren. Zelfs bij het gevecht om steden en bij straatgevechten werden art onderdelen gebruikt, waaruit blijkt, hoe nauw de samenwerking van inf en art in het Russische leger was doorgevoerd.

Het is bekend, dat de Russen over een enorme hoeveelheid art beschikten. Men spreekt van 200—250 vuurmonden per km front. Een staaltje van art tactiek van de Russen wordt weergegeven in het Field Artillery Journal van Mei—Juni 1947, het is de moeite waard dit over te nemen:

„Om 9 uur voormiddag openden verschillende duizenden vuurmonden en mortieren het vuur op de vijandelijke loopgraven, met het doel een groot aantal slachtoffers te veroorzaken. Het eerste kwartier vuurden de stukken met maximum vuursnelheid, daarna nam de vuursnelheid geleidelijk af. De batterijen verlegden hun vuur naar speciaal voorbereide doelen. Terwijl de zware batterijen de grotere doelen onder vuur namen, werden lichte batterijen naar voren verplaatst en openden een direct vuur op „pillboxen” en loopgraven. De lange-afstandstukken vuurden op vij art commandoposten, verbindingscentra en de reserves.

Grote aantallen vliegtuigen vermeerderden door hun bombardementen deze vuurkracht. In het tweede uur, waarin de tanks en infanterie zich voor de aanval gereed maakten, opende de art andermaal het vuur op de loopgraven; daarna viel de inf aan. Toen de inf tot op 150-200 yards van de inslagen was genaderd, werd het vuur dieper in de vijandelijke stellingen gelegd. Hoe verder de infanterie en tanks in de vijandeling drongen, hoe heviger de barrage werd. Na twee uren bombarderen ontstond er een wijde kloof in de verdedigingslinie en de aangerichte vernieling was zodanig, dat de aanvalseenheden in staat waren 8 mijl vooruit te gaan zonder dat er een noemenswaardig aantal slachtoffers viel.”

In dit geval was de dichtheid van de Russische art 225 vuurmonden per km. De Duitse verdedigende stelling bestond uit 6 linies in diepte en beweerd wordt dat deze positie in 5½ uur onder de voet werd gelopen. Het materieel van de Russische art wordt over het algemeen goed geacht. De afstand waarop de Russische art vuurde wordt aangenomen te zijn 10—15 mijl. Het schijnt, dat de Russen gedurende de oorlog beschikten over 3 types vuurmonden op motoraffuit, waarvan het lichtste bestemd was voor de samenwerking met de infanterie. De zwaarst bekende vuurmond op motoraffuit is een 6 inch stuk, wegende 4 ton, gemonteerd op een speciaal geconstrueerd tank chassis. Andere stukken, waarvan het bestaan bekend is, doch die overigens zeer geheim zijn gebleven,

zijn de „Katyusha”, die raket-projectielen afvuurt en de iets meer bekende „Stalins barrel organ”, hetgeen echter meer een mortiertype is.

Enige verschillen tussen het gebruik van de Russische en Duitse artillerie zijn de volgende:

Het gebruik van de Russische art karakteriseerde zich hoofdzakelijk door het gebruik in massa. Vrijwel elke aanval werd voorafgegaan door een korte en hevige art voorbereiding, waarbij het gebruik van 200 stukken per km geen bijzonderheid was. Voorts was de Russische art sterker in aantal en soms in kaliber dan de Duitse; de verhouding was ongeveer 2 : 1. Bij gunstig weer slaagde de Russische art er in de Luftwaffe te overtreffen door haar enorme sterkte. Bij ongunstig weer had de artillerie beslist een voordeel op de Luftwaffe. Een tweede belangrijk verschil was, dat men bij de Russen niet uit de opstelling van de artillerie kon opmaken hoe de infanterie-eenheden waren gegroepeerd, daar de sectoren, aangewezen voor de artillerie, vrijwel nimmer overeenkwamen met die van de te steunen eenheden.

De Russen hechtten zeer grote waarde aan het oordeel van de artC wanneer de artillerie in een bepaalde toestand een leidende rol had. Mede door het verschil in het systeem van commandovoeren waarbij de Russische art een geheel onafhankelijk commando had, was deze beter hanteerbaar dan de Duitse.

In het Amerikaanse leger wordt het samenvoegen van Afdn, beschikende over vuurmonden van verschillend kaliber, tot regimenten zeer wel mogelijk geacht. Door een goede en grondige opleiding kan dezelfde graad van flexibiliteit worden verkregen als thans bij de groepen het geval is geweest.

Een organisatie van Regtn brengt tevens de mogelijkheid van het volgen van dezelfde procedures voor operaties, aanvoer en administratie mede. Tevens wordt het opstellen van „SOP's” mogelijk. Thans moet voor elke keer, dat een andere stelling aan een groep wordt toegevoegd de „SOP” worden gewijzigd. Aangenomen wordt eveneens, dat het moreel van de zelfstandige Afdn na het samenvoegen tot regimenten belangrijk hoger zal worden. Wanneer de regimenten en groepen worden gevormd, moet echter kunnen worden beschikt over een staf daar onmiddellijk boven.

Het legerniveau wordt daarvoor te hoog geacht en daarom moet op korpsniveau een artilleriecommando worden samengesteld. In dit commando moeten voldoende administratieve en aanvoereenheden worden opgenomen, teneinde de artC in staat te stellen volledig controle uit te oefenen. Aan deze organisatie moeten artillerie-eenheden permanent worden toegewezen. De commanderende officier moet uiteraard voldoende ervaring en ondervinding hebben om de korpscommandant te kunnen adviseren omtrent het gebruik van de artillerie en om hem de nodige artillerie intelligentie te kunnen verschaffen, waarop de korpscommandant kan vaststellen waartoe de vij art in staat is en hoe deze het operatieplan beïnvloedt. De grootste moeilijkheid is om vast te stellen hoeveel artillerie bij een korps wordt ingedeeld, omdat de samenstelling van een korps voortdurend aan verandering onderhevig is. Als basis wordt aangenomen, dat een korps bestaat uit 3 divisies, waarvan 2 infanterie- en 1 pantserdivisie. Een studie, die gemaakt is

over de hoeveelheid extra artillerie, nodig per divisie, heeft uitgewezen, dat als minimum wordt aangenomen 0.94 lichte afdelingen — 1.5 middelbare afdelingen — 1.4 zware afdelingen per divisie. Aan de hand van deze studie is men gekomen tot de volgende organisatie:

Staf — Staf batterij — „ordnance co — „QM co” — „Signal Co Observation” Afd — 4 regimenten

1ste Regt bestaande uit: 2 Afdn 105 mm en 2 Afdn 155 mm lang;

2e Regt bestaande uit: 1 Afd 155 mm hw, 1 Afd 155 mm lang, 1 Afd 8 inch hw;

3e Regt bestaande uit: 1 Afd 105 mm hw, 1 Afd 155 mm hw, 1 Afd 8 inch hw;

4e Regt bestaande uit: 1 Afd 155 mm lang, 1 Afd 8 inch hw, 1 Afd 240 mm hw.

Bovenstaande organisatie is dus bestemd voor een korps, bestaande uit 3 divisies. Wordt aan het korps meer infanterie toegevoegd, dan zal ook naar verhouding meer artillerie moeten worden toegevoegd.

Om deze artillerie te verkrijgen moet een soortgelijke organisatie worden gemaakt voor het leger, waaruit het leger dus verschillende eenheden voor steun van een korps kan aanwijzen. Het is duidelijk dat, waar de niet tot de divisie organiek behorende art onderdelen onvoldoende zijn georganiseerd, het nodig wordt een permanente organisatie voor deze onderdelen vast te stellen.

De zelfstandige Afdn hebben behoefte aan een staf, die zowel verantwoordelijk is voor het moreel als voor de tactische opleiding en operatief optreden. Een organisatie als een Regt voldoet aan deze eis, ook al zou, door noodzaak gedwongen, hieruit een Afd voor korte tijd bij een divisie moeten worden gedetacheerd.

Thans reeds wordt in de Artillery School volgens deze organisatie onderwijs gegeven; men spreekt hier van regimenten en neemt aan, dat het gunstigste aantal Afdn in het Regt 4 is en dat het Regt vuurmonden van verschillende kalibers zal moeten bevatten. Alle batterijen zullen bestaan uit 6 stukken, behalve de 8 inch hw en de 240 mm hw; deze zullen resp. 4 en 2 stukken bevatten. De taken van de veldartillerie, zoals thans op de School of Artillery worden onderwezen, hebben een opmerkelijke overeenkomst met de taken van de tactische luchtstrijdkrachten. De artillerie heeft n.l. tot taak:

- a. overwicht te verkrijgen op vijandelijke artillerie;
- b. het gevechtsterrein te isoleren;
- c. steun aan infanterie en pantsertroepen te geven;

de prioriteit hangt geheel af van de omstandigheden. Vergelijk deze taken met die van de tactische luchtmacht n.l.:

- a. het verkrijgen van overwicht in de lucht;
- b. het isoleren van het gevechtsterrein;
- c. het steunen der grondtroepen;

in tegenstelling met de artillerie is hier de prioriteit van de taken zoals zij zijn genoemd.

Hoewel bij de artillerie het vuren op vijandelijke artillerie zeer belangrijk wordt beschouwd, kent men in de U.S. niet, zoals in Engeland, een aparte sectie artilleriebestrijding in de staven. Deze taak wordt bij

de US artillerie door het bureau operatiën (S-3) uitgevoerd. Luchtfoto's en photo-interpretatie is de basis van de artillerie bestrijding. Photo-interpretatie-teams in korps- en divisieartillerie worden van belang geacht. De artillerie is in hoofdzaak geïnteresseerd bij de coördinaten en beschrijvingen van de doelen; vaststelling hiervan kan geschieden in een „photo-interpretation centre” en kan telegrafisch naar de onderdelen worden overgebracht. Niettemin wordt vereist, dat elk officier in staat is luchtfoto's te lezen hetgeen niet alleen geldt voor de artillerie, doch voor de officieren van alle wapens.

4. De invloed van nieuwe wapens op de veldartillerie.

Wat zal thans de invloed zijn van nieuwe wapens; hoe zullen deze de artillerie vervangen of aanvullen en hoe ziet men thans de toekomst van de artillerie.

Het gebruik van de atoombom heeft twee gedachten doen ontstaan, nl. ten eerste, dat de atoombom in de plaats komt voor alle brisantgranaten en ten tweede, een meer gezonde gedachte, dat de atoombom een aanvulling en geen vervanging is, m.a.w. de atoombom blijft een strategisch wapen.

Vergelijken we de nieuwe wapens met de artillerie, dan zien we de volgende vergelijkingen, de V-2 en de luchtbombardementen treden in de plaats van de zeer zware artillerie, de bazooka in de plaats van het pantserdoelgeschut, de „land-mattress” in de plaats van de veldartillerie en de raket-tl in de plaats van het geschut. Het voornaamste voordeel van de V-2 is de afstand welke kan worden behaald, de uitwerking op de doelen, waarbij geen nauwkeurigheid wordt vereist, is groot. Zij kan overal worden opgesteld en het afvuurwapen is licht en goedkoop.

Aan de andere kant is de V-2 niet zo nauwkeurig als de artillerie; een raket kost hetzelfde als 3 jachtvliegtuigen. Een deel van de raketten zal het doel niet bereiken en doordat zij licht en groot zijn is het vervoer, zowel over de weg als per trein onhandig en moeilijk. Bombardementen kunnen de zeer zware artillerie vervangen v.w.b. afstand en soms gedurende korte perioden v.w.b. uitwerking.

Bombardementen kunnen echter niet zo nauwkeurig zijn als de artillerie; een bommenwerper kost hetzelfde als een stuk zeer zware artillerie. Wanneer vij geschut effectief is, is het verlies van de levens van de bemanning en de bommenwerper echter ernstiger dan het verbruik van de artillerie. Artillerie kan bovendien schieten wanneer de luchtmacht niet kan opereren (weersomstandigheden); voor het gebruik van de bommenwerper is overmacht in de lucht nodig.

Om het gat te vullen tussen de V-2 raket en de afstand, die door zeer zware artillerie kan worden gehaald wordt artillerie ontworpen, die het zwaarst mogelijke projectiel kan afvuren op een minimum afstand van 15.000 yards en een maximum afstand van 90.000 yards; met een vuursnelheid van 1 per minuut. Deze afstandseis brengt vele technische vraagstukken mede. Gedacht wordt aan een „gun howitser”, welke tot 30.000 yards kan vuren en een lange afstand „gun” (vlakbaan) voor de afstanden van 30.000—90.000 yards. Een van de grootste moeilijkheden zal zijn de waarneming. Luchtwaarneming is een hulp, doch niet de oplossing en het behoeft geen betoog, dat de lange afstandsartillerie het grootste belang heeft bij nieuwe vindingen betreffende het

opsporen van doelen en de vuurwaarneming op grote afstanden. Voor kortere afstanden gebruikt men thans de Afd raketwerpers, welke bestaat uit 24 raketwerpers en welke in staat is 288 raketten in 12 seconden af te vuren, op een afstand van 5200 yards. De enkele raket is zeer onnauwkeurig, doch een raketbatterij kan een bepaald terreingedeelte uitermate effectief onder vuur nemen. De morele uitwerking is zeer groot en het is te verwachten, dat nieuwe wijzigingen aan het wapen worden aangebracht, waardoor zowel afstand als nauwkeurigheid zullen worden verbeterd. Momenteel ontwerpt men een 38 inch mortier, een wapen bestemd voor rechtstreekse steun aan de infanterie.

Te verwachten is, dat alle artillerie in de toekomst „SP” (self-propelled) zal zijn. Verbeteringen worden aangebracht in de buizen en explosieven, de radarbuis zal verder worden geperfectionneerd.

Wat de veranderingen en verbeteringen in uitrusting, organisatie en techniek ook mogen zijn, men is ervan overtuigd, dat de v u u r k r a c h t de beslissende factor in het gevecht zal blijven, of deze vuurkracht ook wordt geleverd door de artillerie, raketprojectiel met propelleraandrijving of andere wapens, het blijft noodzakelijk het meesterschap te verkrijgen over 's vijands vuurkracht, het gevechtveld te isoleren en de infanterie te steunen om de vijand te naderen en te vernietigen.

Literatuur:

Instructie-materieel Command and GS
College Fort Leavenworth USA
FM 100-5
FM 6-100
FM 17-100
Mily Review Oct. 46—May 47
FA Journal July August 1947
Russian Arty '41—'45 Journal RA May June '47

HET NOORD-ATLANTISCH VERDRAG

door Mr H. A. WASSENBERGH, res. Tweede Luitenant voor A.D., werkzaam bij het hoofdkwartier van de Generale Staf.

Wereldbeeld:

In de Militaire Spectator, nrs. 6 en 7 van 1948 werd over Regionale Verdragen geschreven. Er werd aangetoond, dat de internationale samenleving zich heeft gevormd tot een samenleving van groepen van Staten. Zo hebben de staten zich in hun internationale politieke en militaire relaties dienstbaar gemaakt aan de politiek van een groter geheel, het „blok” waarvan zij deel uitmaken. De aldus gevormde belangensferen vereenvoudigen het politieke aspect der wereld aanmerkelijk, echter zonder dat deze vereenvoudiging nu ook een verbetering van de internationale verhoudingen betekent. Integendeel, de tegenstellingen zijn misschien minder talrijk geworden, maar ze zijn scherper gesteld, wortelen dieper en reiken verder. Steeds is een hele groep van staten betrokken bij de gedragingen van één staat. Moge in principe een nauwer samengaan van staten, al is dit ook groepsgewijze (regio-

naal), zijn toe te juichen, het Atlantisch Verdrag geeft hier geen positieve reden toe. Als een gelegenheids-eenheid, ontstaan door de militaire en economische zwakte van Europa en geboren onder de dreiging van het Oostelijk blok, beoogt het vnl. een evenwicht te scheppen in de machtsverhoudingen van communisten en Westerse democratieën. Hiermede hoopt men de vrede te kunnen bewaren en de onafhankelijkheid der Westerse Volkeren veilig te kunnen stellen. Het is daarom ook naïef aan het Verdrag een aggressief karakter toe te schrijven als men n.l. tevens bedenkt, dat het Oostelijk blok zich op een niet geheel en al natuurlijke wijze heeft gevormd, zodat er alle reden was juist achter de politiek van Rusland imperialistische en agressieve motieven te zoeken, waartegen maatregelen genomen moesten worden.

In dit licht moeten ook gezien worden de voorstellen om over te gaan tot het sluiten van:

1e. een Pacific Pact tussen Engeland, Nieuw-Zeeland en Australië en mogelijk verder met de V.S. en andere landen (Nederland?, Frankrijk en Portugal) die bezittingen in de Pacific hebben;

2e. een Middellandse Zeepact, waarvan vooral Griekenland voorstander is, waarmee de omsingeling van het Oostelijk blok zou zijn voltooid.

Het Middellandse Zeepact zou in 2 fasen tot stand moeten komen:

1e. de Noordkust van de Middellandse Zee (Turkije, Griekenland, Italië, Frankrijk, Engeland en Spanje(?)).

2e. een uitbreiding naar het Oosten (Griekenland, Turkije, Perzië, Irak, Syrië, de Libanon, Israël, Egypte, Saoedië Arabië, Transjordanië en Pakistan(?)).

Amerika zou hierbij op de achtergrond moeten deelnemen, als stille vennoot. Aldus zijn de ontstaansgronden van deze groeperingen van staten niet van eenzelfde aard als die welke tot b.v. het Pact van Rio voor de Westelijke hemisfeer, de Arabische Liga voor het Midden Oosten, en de conferenties van New Delhi voor de Aziatische Volkeren geleid hebben. Hier waren het motieven van binnen uit levend geworden, tot een streven naar eenheid. Ginds waren het uitwendige dreigingen die de regionale eenheid deden ontstaan.

De eenheid die er tussen Rusland en het Westen bestond gedurende de oorlog viel kort daarna uiteen. De praktijk van de Marshall-hulp accentueerde de scheiding, een stap verder was de Westerse Unie en tenslotte ontstond het Atlantisch Verdrag, dat de wereld praktisch heeft verdeeld in communistische en niet-communistische landen.

De Westerse solidariteit, vastgelegd in de tekst van het verdrag, dat op 4 April 1949 te Washington werd getekend, kenmerkt zich vooral door een prijsgeven van Amerika van zijn traditionele isolationistische politiek (Monroeleer). We zullen straks proberen de consequenties van het Pact, vooral voor Amerika, te belichten, doch zeker is dat over deze consequenties zeer uiteenlopend wordt geoordeeld. Het is ook daarom dat bv. senator Connally, voorzitter van de Amerikaanse Senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen aanvankelijk uitstel wilde van de behandeling, om het verdrag de tijd te laten er bij het volk, gewend aan de politiek van niet-inmenging in de aangelegenheden buiten Amerika, in te gaan. Inmiddels is echter het verdrag door de senaatscommissie aangenomen.

Vóór de ratificatie echter een feit is zal nog heel wat moeten worden gedelibereerd. Alles zal hierbij draaien om de tekst van het verdrag, dat meer dan 300 millioen mensen, die de vrede en de (Westerse) democratie zijn toegedaan, samenbundelt.

De „intentions” van deze mensen zijn nu uitgedrukt als volgt:

Het Pact — Tekst en uitleg:

De préambule.

De ondertekenaars van dit verdrag bevestigen opnieuw hun vertrouwen in de doeleinden en beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties en hun wens om in vrede te leven met alle volken en alle regeringen.

Zij zijn vastbesloten om de vrijheid, het gemeenschappelijk erfdeel en de beschaving van hun volken, welke zijn gegrondvest op beginselen van democratie, persoonlijke vrijheid en rechtsorde, veilig te stellen. Zij zullen zich beijveren de stabiliteit en de welvaart in het Noord-Atlantisch gebied te bevorderen.

Zij zijn besloten hun krachten te verenigen voor de gemeenschappelijke verdediging en voor het behoud van vrede en veiligheid.

Derhalve sluiten zij dit Noord-Atlantisch verdrag.

Artikel 1.

De partijen nemen op zich om, gelijk is geregeld in het Handvest der Verenigde Naties, alle internationale geschillen waarin zij mochten worden gewikkeld langs vreedzame weg te beslechten op zodanige wijze, dat internationale vrede en veiligheid en gerechtigheid niet in gevaar worden gebracht en om in haar internationale betrekkingen zich te onthouden van bedreiging met of gebruik van geweld op enige wijze welke onverenigbaar is met de doeleinden van de Verenigde Naties.

Artikel 2.

De partijen zullen bijdragen tot een verdere ontwikkeling van vreedzame en vriendschappelijke internationale betrekkingen door haar vrije instellingen te versterken, door een beter begrip te wekken voor de grondslagen waarop deze instellingen berusten en door stabiliteit en welvaart te bevorderen. Zij zullen trachten tegenstellingen in haar internationale economische politiek uit de weg te ruimen en zij zullen economische samenwerking aanmoedigen tussen alle partijen.

Artikel 3.

Teneinde de doeleinden van dit verdrag beter te verwezenlijken zullen de partijen, ieder voor zich en tezamen, haar individueel en collectief vermogen om een gewapende aanval te weerstaan handhaven en ontwikkelen, door voortdurend en op doelmatige wijze zich zelf te versterken en elkander hulp te verlenen.

Artikel 4.

De partijen zullen onderling overleg plegen telkens wanneer naar de mening van een van haar de territoriale onschendbaarheid, politieke onafhankelijkheid of veiligheid van een der partijen wordt bedreigd.

Artikel 5.

De partijen komen overeen dat een gewapende aanval tegen een of

meer van haar in Europa of Noord-Amerika als een aanval tegen haar zal worden beschouwd; zij komen bijgevolg overeen dat, indien zulk een aanval plaats vindt, ieder van haar de aldus aangevallen partij of partijen zal bijstaan, in de uitoefening van het recht tot individuele of collectieve zelfverdediging, erkend in artikel 51 van het Handvest van de Verenigde Naties, door terstond, individueel en in samenwerking met de andere partijen, op te treden op de wijze die zij nodig oordeelt — met inbegrip van het gebruik van gewapende macht — om de veiligheid van het Noord-Atlantisch gebied te herstellen en te handhaven.

Elke gewapende aanval van dien aard en alle dientengevolge genomen maatregelen moeten terstond ter kennis worden gebracht van de Veiligheidsraad. Deze maatregelen zullen worden opgeheven zodra de Veiligheidsraad de nodige maatregelen zal hebben genomen, om de internationale vrede en veiligheid te herstellen en te handhaven.

Artikel 6.

Voor de toepassing van artikel 5 wordt mede als een gewapende aanval op een of meer der partijen beschouwd een gewapende aanval op het grondgebied van een der partijen in Europa of Noord-Amerika; op de Algerijnse departementen van Frankrijk; op de bezettingstroepen van een der partijen in Europa; op eilanden vallende onder de rechtsmacht van een der partijen in het Noord-Atlantisch gebied ten noorden van de kreeftskeerkring of op de schepen of luchtvaartuigen van een der partijen in dit gebied.

Artikel 7.

Dit verdrag doet geen afbreuk aan en mag niet worden uitgelegd als op enige wijze afbreuk te doen aan de rechten en verplichtingen welke voor partijen, die lid zijn van de Verenigde Naties, uit het handvest voortvloeien, of aan de primaire verantwoordelijkheid van de Veiligheidsraad voor handhaving van internationale vrede en veiligheid.

Artikel 8.

Elk der partijen verklaart, dat geen der internationale verbintenissen, op het ogenblik van kracht tussen haar en een der andere partijen of een derde staat, in strijd is met de bepalingen van dit verdrag, en neemt op zich geen enkele internationale verbintenis aan te gaan in strijd met dit verdrag.

Instelling van een Raad en een defensiecomité.

Artikel 9.

De partijen richten hierbij een Raad op waarin elk van haar zal zijn vertegenwoordigd ten einde aangelegenheden de tenuitvoerlegging van dit verdrag betreffende in behandeling te nemen. De Raad moet zo worden georganiseerd, dat hij te allen tijde terstond zal kunnen samenkomen. De Raad zal de hulporganen oprichten welke nodig mochten zijn, in het bijzonder zal de Raad onverwijld een defensie-comité oprichten, hetwelk maatregelen voor de tenuitvoerlegging van artikel 3 en artikel 5 zal aanbevelen.

Artikel 10.

De partijen kunnen eenstemmig elke andere Europese staat, welke de verwezenlijking van de beginselen van dit verdrag kan bevorderen

en kan bijdragen tot de veiligheid van het Noord-Atlantisch gebied, uitnodigen tot dit verdrag toe te treden. Elke staat, welke aldus is uitgenodigd kan partij worden bij het verdrag door het neerleggen van zijn akte van toetreding bij de regering van de Verenigde Staten van Amerika. De regering van de Verenigde Staten van Amerika zal elk der partijen in kennis stellen met het nederleggen van elke akte van toetreding.

Artikel 11.

Dit verdrag zal worden bekrachtigd en de bepalingen daarvan zullen door de partijen worden tenuitvoergelegd overeenkomstig haar onderscheiden grondwettelijke procedures. De akten van bekrachtiging zullen zo spoedig mogelijk worden nedergelegd bij de regering van de Verenigde Staten van Amerika, die alle andere ondertekenaars in kennis zal stellen met elke nederlegging. Het verdrag zal in werking treden voor de Staten welke het hebben bekrachtigd zodra de bekrachtigingen van de meerderheid van de ondertekenaars met inbegrip van België, Canada, Frankrijk, Luxemburg, Nederland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika, zijn nedergelegd en het zal van kracht worden met betrekking tot andere staten op de dag waarop hun bekrachtiging is nedergelegd.

Werkingsduur.

Artikel 12.

Nadat het verdrag gedurende 10 jaar van kracht is geweest, of te eniger tijd daarna, zullen partijen op verzoek van een van haar, zich met elkander verstaan omtrent herziening van dit verdrag, met inachtneming van de factoren welke alsdan van invloed zijn op de vrede en veiligheid in het Noord-Atlantische gebied, met inbegrip van de verdere ontwikkeling van algemene zowel als van regionale, binnen het kader van het Handvest van de Verenigde Naties vallende regelingen voor het handhaven van internationale vrede en veiligheid.

Artikel 13.

Nadat dit verdrag gedurende 20 jaar van kracht is geweest kan elke partij ophouden partij te zijn één jaar nadat zij van deze opzegging kennis heeft gegeven aan de regering van de Verenigde Staten van Amerika, die de regeringen van de andere partijen in kennis zal stellen met het nederleggen van elke kennisgeving van opzegging.

Artikel 14.

Dit verdrag, waarvan de Engelse en Franse teksten gelijkelijk authentiek zijn, zal worden nedergelegd in het archief van de regering van de Verenigde Staten van Amerika. Gewaarmerkte afschriften daarvan zullen door deze regering worden overgelegd aan de regeringen van de andere ondertekenaars.

Ter oorkonde waarvan de ondergetekende gevolmachtigden dit verdrag hebben ondertekend.

Gedaan te Washington de 4e April 1949.

Uitleg: ¹⁾

De préambule drukt de loyaliteit uit t.o.v. de Verenigde Naties.

¹⁾ Gedeeltelijk ontleend aan de publicaties in het voor militairen zeer interessante „The New-Commonwealth”.

Leden kunnen worden: democratische landen, die de rechtsorde willen instellen, ook in de internationale verhoudingen. Men erkent dat Amerika alleen niet in staat is, ondanks zijn grote macht, een Pax Americana te verwezenlijken. De préambule beoogt verder naast de militaire kracht ook de economische kracht van de Atlantische volkeren te verstevigen.

Art. 1 streeft een vrede na gebaseerd op rechtsbeginselen. Beslechting van geschillen zal geschieden door onderhandelingen zonder wapengeweld. (rechtsgeschillen door het Internationale Hof van Justitie).

Art. 2. The Manchester Guardian 19-3-'49 schreef hierover dat de „man-power” en de industriële kracht van de landen van het Atlantisch Pact groter is dan die van de Sovjet Unie. Statistieken van de Verenigde Naties geven het volgende beeld:

	Westen	Sovjets
Bevolking	332.338.526	289.542.109
Gewapende macht	4.148.600	5.208.000
Oceaanschepen (tonnen)	56.394.500	1.671.000
Steenkoolproductie (tonnen)	980.500.000	404.700.000
Staal productie (tonnen)	112.500.000	31.300.000
Olie productie (vaten)	1.741.957.000	201.733.000

Deze cijfers zijn wat het Westen betreft genomen voor 1947 en voor het Oosten geraamd voor ± 1949/'50.

Wat het personele oorlogspotentieel aangaat, dat in de aangegeven bevolkingssterkten is gelegen, moeten we bedenken dat de bevolking van de Sovjet Unie een veel lager leeftijdsgemiddelde heeft dan Amerika en dus een groter percentage aan soldatenmateriaal en arbeidspotentieel bevat dan een gelijke bevolkingssterkte van de Westerse Unie en de Verenigde Staten.

Art. 3 handelt over de twee vitale militaire problemen van voorzieningen van materiaal en bases. Hiervoor dient in de toekomst een collectieve verantwoordelijkheid de thans nog eenzijdige belasting van Amerika te vervangen.

Het instellen van een Atlantic Military Supply Board (een internationale Kwartiermeester) zal nodig blijken.

Wat de bases aangaat werd verzekerd dat deze in vreedstijd niet ter beschikking gesteld zouden behoeven te worden. Dit zou tegenover Rusland ook provocerend gewerkt hebben als b.v. in Noorwegen bases voor de V.S. zouden worden bezet. Tegenmaatregelen van Rusland bv. in Finland waren dan te vrezen. Iets anders zou zijn als bases bemand werden met internationale strijdkrachten en aldus geïnternationaliseerd zouden worden.

Art. 4. Wat verstaat men onder agressie? Valt de indirecte agressie (vijfde colonnes etc.) ook onder de bepalingen van het Pact? Hierover beslissen de partijen volgens de tekst in gezamenlijk overleg.

Art. 5. Dit is het belangrijkste artikel van het verdrag. Hiermede is een einde gemaakt aan het Amerikaanse isolationisme en de neutraliteit der kleine landen. Een eventueel optreden op basis van het verdrag, wordt echter steeds aan de Verenigde Naties ondergeschikt gemaakt. (V.R.!)

Art. 6. geeft een omschrijving van het Atlantische veiligheidsgebied. De overzeese gebiedsdelen zijn uitgesloten. Een aanval op deze gebieden van een der landen verplicht de andere staten van het Pact dus niet tot bijstand.

Art. 9. Van de uitvoering van dit artikel hangt voor een groot deel de waarde van het tractaat af. De Raad zal als voornaamste taak hebben het voorkomen van oorlog. Het zal verder de algemene politieke gedragslijn van de landen van het Verdrag moeten bepalen.

Het Defensie-comité moet de Atlantische gemeenschap voorzien van een gemeenschappelijke strijdmacht en een strategische leiding. Ligt de samenstelling van de Raad op diplomatiek niveau, die van het defensie comité is van meer militaire aard.

Art. 10. Hierdoor wordt (theoretisch) de splitsing in Oost en West ontkent. Ook Rusland zal kunnen toetreden.

De drie resterende artikelen spreken voor zichzelf.

De ratificatie (art. 11).

Het Pact is op 4 April getekend door België, Groot-Brittannië, Canada, Denemarken, Frankrijk, IJsland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Portugal en de Verenigde Staten.

Canada heeft als eerste land op 3 Mei het verdrag geratificeerd, gevolgd door Engeland.

Bepaald is dat de bekrachtigingen geschieden naar de constitutionele voorschriften der staten.

De debatten die hier het gevolg van zijn, in de Volksvertegenwoordigingen der deelnemende landen voor de ratificatie, zijn voor een groot deel zeer verhelderend gebleken op tal van punten van het verdrag.

In het Britse Lagerhuis werd op 12 Mei met slechts 6 stemmen tegen, het Verdrag goedgekeurd. Bevin zeide ter gelegenheid hiervan dat het Pact een antwoord was op de gedragingen van Rusland na de oorlog. Zo was het verdrag een instrument van de vrede. Ook werd volgens hem de onafhankelijkheid der landen niet aangetast. Churchill zeide daarop dat de groeiende macht van de atoombom in de handen der Verenigde Staten, die de voornaamste rol hebben gespeeld bij de tot standkoming van het verdrag, het Westen de tijd had verschaft zijn eenheid tot dit Pact te ontwikkelen. Het is een noodmaatregel doch tevens bestaat er de hoop dat de Westerse eenheid zich naast deze militaire samenwerking ook op andere terreinen zal ontwikkelen.

Op 18 Mei passeerde het Verdrag zonder moeite het Hogerhuis. In Amerika echter zijn de debatten over de ratificatie nog gaande: Wel heeft de senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen tenslotte het pact goedgekeurd.

De draagwijdte van het verdrag is hierbij uitvoerig besproken. Zullen de senatoren de vrijheid behouden hun standpunt over het bewapeningsprogramma te bepalen (art. 3) nadat ten gunste van de ratificatie zal zijn beslist?

Acheson zeide hierop dat deze vrijheid zou blijven bestaan hoewel een morele verplichting tot hulp niet te ontkennen viel. De verhoogde veiligheid was echter naar hij zeide een voldoende compensatie voor de kosten die het verdrag zou medebrengen voor Amerika.

Toetreding van nieuwe leden tot het Pact (art. 10) zal zijn onderworpen aan goedkeuring van alle landen, terwijl, daar dit een nieuw verdrag betekent, ratificatie door de senaat dan weer nodig zal blijken.

Zo tast het verdrag de Amerikaanse constitutie niet aan en blijft de Amerikaanse Volksvertegenwoordiging vrij in het bepalen van haar standpunt bij iedere nieuwe situatie.

De „gewapende aanval” in art. 5 van het pact ziet slechts op een aanval van de ene staat tegen de andere. Binnenlandse aangelegenheden, het optreden van 5e colonnes, of revoluties stellen het verdrag dus niet noodzakelijk in werking. Wel weer als zulk een revolutie door een buitenlandse mogendheid mocht worden gesteund. En de verplichtingen van art. 5 van het verdrag worden, wanneer dit artikel in een bepaald geval toepasselijk is, nog alleen nagekomen, indien een onafhankelijk besluit, in overeenstemming met de eigen constitutionele processen, daartoe is genomen. Zo is een aanval op Parijs of Den Haag voor de V.S. door het verdrag niet hetzelfde geworden als een aanval op New York.

De wederkerige militaire hulp en het overgaan tot een optreden onder de bepalingen van het verdrag is derhalve voor de ondertekenaars afhankelijk gesteld van de constitutionele positie van elk der betrokken landen, die hierover steeds volgens de constitutionele voorschriften mogen beslissen.

Warren Austin heeft destijds de voornaamste kenmerken van het verdrag in 3 punten aangegeven:

1. Het steunen van de Verenigde Naties en verwante agentschappen.
2. Het zoeken naar wegen om de autoriteit van de Ver. Naties te sterken en haar effectiviteit te vermeerderen.
3. Het sterken van de vrijheidsliebende naties tegen de gevaren van agressie.

Art. 103 van het Handvest bepaalt nu dat bij een conflict de verplichtingen van de Leden der V.N. onder het Handvest gaan vóór die voortspuitende uit andere verdragen of overeenkomsten.

Het verdrag heeft echter dezelfde karakteristieken als de Ver. Naties zelve en is in overeenstemming met het Handvest, zodat conflicten als bedoeld in art. 103 door deze parallelliteit zijn uitgesloten. Indien het Pact valt onder het hoofdstuk der Regionale Verdragen, wat wel aangenomen moet worden, is het ondergeschikt in het bijzonder, aan het gezag van de Veiligheidsraad.

Art. 53 nl. bepaalt dat geen gedwongen actie mag worden ondernomen op grond van regionale overeenkomsten of door regionale organen zonder toestemming van de Veiligheidsraad, waarin Rusland zijn veto kan doen gelden. Blijft dus voor een actie over slechts art. 51 over het onvervreemdbare recht van individuele of collectieve zelfverdediging, welk recht naast art. 53 blijft bestaan, zijnde art. 51 steeds van toepassing, ook naast de bepalingen over regionale verdragen. Hierdoor worden de mogelijkheden van optreden echter wel sterk beperkt, n.l. slechts tot het geval van art. 51.

Verenigde Naties en het Pact.

In de Verenigde Naties tenslotte is het verdrag ter sprake gekomen bij de debatten over de herziening van het vetorecht tijdens de plenaire vergadering van de Assemblée van 13 en 14 April.

Hier fulmineerde Gromyko in de volgende bewoordingen tegen het Verdrag: Het ondermijnen van de Verenigde Naties en het opbouwen van militaire en politieke „blocs” voor de nieuwe oorlog die zij „plan- nen”, is de algemene politiek van de Verenigde Staten en Engeland. De Westerse Unie van Maart 1948 was de eerste duidelijke openbaring van deze politiek. De tractaten waarop het Oostelijk bloc steunt zijn t w e e - z i j d i g e tractaten die slechts tegen Duitse agressie zijn gericht. Het Noord-Atlantisch Verdrag daarentegen is een multilateraal ver- drag tegen de Sovjet Unie.

Het is geen verdrag dat onder de bepalingen van het Handvest over regionale verdragen valt. Staten, die op verschillende continenten zijn gelegen, hebben deel (Italië bovendien buiten het Atlantisch gebied).

Katz-Suchy van Polen legde de nadruk op het streven van Amerika rondom Rusland militaire en operatieve bases te verkrijgen.

Ook de Truman-doctrine (voor hulp aan vnl. Griekenland en Turkije) was een voorbeeld van dit streven.

Hector Mac. Neil van Engeland was de eerste voorstander die aan het woord kwam: Het Pact vervangt niet de Organisatie van de Verenigde Naties, ineffectief als deze is door het veto van Rusland. Het valt vol- komen binnen het Charter en is gebaseerd op vnl. art. 51.

René Mayer van Frankrijk. Het woord „regionaal” vindt in het Hand- vest geen definitie. Wat anders van Rusland dat zowel in Europa als in Azië is gelegen? Quebec is dichterbij Parijs dan de Mongoolse Volks- republiek bij Bulgarije! Warren Austin zeide dat de V.S. reeds een gelijke collectieve overeenkomst met de andere Amerikaanse Republieken was aangegaan als deel van de reorganisatie van het inter-Amerikaanse sys- teem (Pact van Rio) om dit te brengen binnen het raam van het Hand- vest. Ook het Atlantisch Pact valt nu binnen het Handvest.

De Verenigde Naties worden hierdoor derhalve niet gedegradeerd tot een regionaal pact waar Rusland buiten is gelaten, er is n.l. slechts een beperkte mogelijkheid tot actie (art. 51) of anders een directe onder- geschiktheid aan de Veiligheidsraad aanwezig.

Conclusie. Zo is tenslotte het Noord Atlantisch Verdrag tot stand gekomen en wordt voortaan in de wereld rekening gehouden met een nieuw blok van staten hetwelk zich weliswaar niet uitdrukkelijk tegenover Rusland heeft gesteld, doch waarvan de ontstaansredenen wel voornamelijk was een tegenwicht te vormen tegen het potentiële gevaar uit het Oosten.

In het Pact schuilt tenslotte nog de mogelijkheid in tegenstelling tot de geographische beperkte Westerse Unie en de Pan-Amerikaanse Unie, tot uitbreiding tot een wereldalliantie (art. 10 van het Pact!) die door geen veto wordt belemmerd, n a a s t d e u n i v e r s e l e V.N.

Op basis van art. 51 zou zo een coalitie van loyale leden gevormd kunnen worden die open staat voor ieder, een coalitie die niet regionaal is maar wel de idealen van de V.N. wil verwezenlijken. Voor zulk een wereld-unie heeft Hamilton Fish Armstrong in Foreign Affairs van October 1948 gepleit en in het Atlantisch Pact nu kunnen we een begin zien van deze oplossing voor de politieke impasse van de Verenigde Naties.